

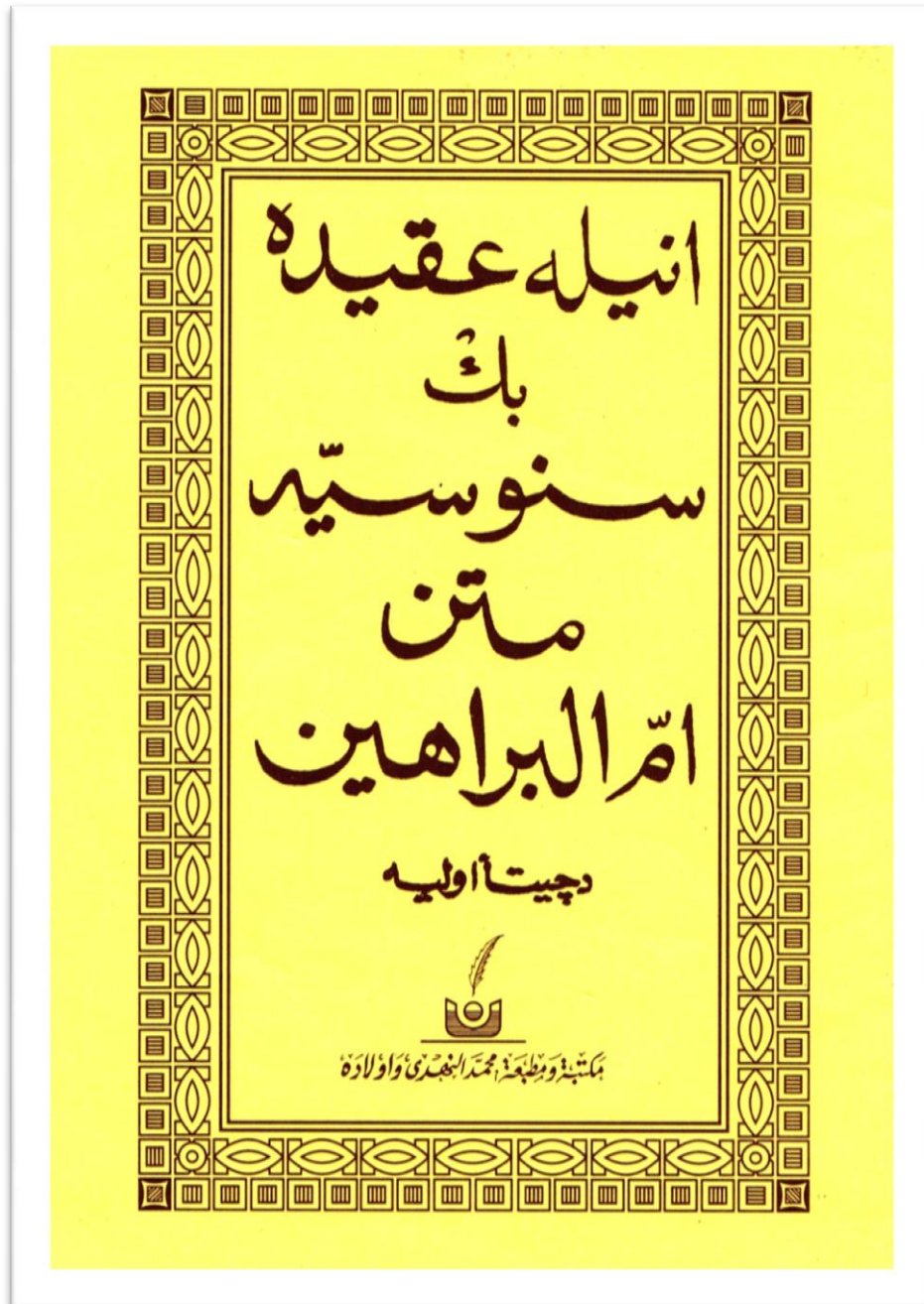
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หน้าปกหน้าอะกีตะฮ์ อันนาญีน

หนังสืออะกีตะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อุกูล อัตติน ของชัยคฺต่วนมีนาล

ภาคผนวก ข
หน้าปกหน้ามะตัน อุมมุ อัลบะรอฮีน

หนังสือมะตัน อุมมุ อัลบะรอฮีนของชัยคุอัตตะนูลีย์

ภาคผนวก ค
บ้านของชัยคต่วนมีนาล

บ้านของชัยคต่วนมีนาล ณ หมู่บ้านป้อมมาตัง ตำบลสุไหงหวาว อำเภอสีโอบีรังปราชัย รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันอาศัยโดยอับดุลอะซีซ เบ็น มุฮัมมัด ซึ่งเป็นเหลนของชัยคต่วนมีนาล

ภาคผนวก ง
 ผู้วิจัยสัมภาษณ์แหล่งของชัชศตวรรษมินาล

ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์อับลอะซีซ เป็น มุฮัมมัด แหล่งของชัชศตวรรษมินาล ณ บ้านของท่าน
 ที่หมู่บ้านปรมาตัง ตำบลสุไหงดูวอ อำเภอสือบือรังปราชัย รัฐปีนัง เมื่อวันที่ ๑๐/๑๒/๒๐๑๓

อับลอะซีซ เป็น มุฮัมมัด คือ คนที่สอง ที่ไม่สวมกะปิเยาะห์

ภาคผนวก จ
บ่อน้ำของชัยคุต่วนมีนาล

บ่อน้ำของชัยคุต่วนมีนาลที่อยู่ข้างบ้าน ณ หมู่บ้านปรีมาตัง ตำบลสุไหงตูว

ภาคผนวก ข
สารบรรณอายุอะฮ์ อัลกุรอาน

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
1	อัลมาอิดะฮ์	3	﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي ... ﴾	1
2	อัลมุซมิมิล	9	﴿ رَبُّ الشَّرْقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴾	7
3	อัลบะเกาะ เราะฮ์	21	﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ... ﴾	8
4	อัซซาริยาต	56	﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾	8,190
5	มุฮัมมัด	19	﴿ فَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لَذُنُوبِكُمْ ... ﴾	9,175, 244
6	อันนะฮลุ	36	﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ ... ﴾	9,40
7	อัลอะฮ์รอฟ	59	﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ ... ﴾	10
8	อันนิสาอ์	36	﴿ وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَاللَّوَالِدِينَ إِحْسَانًا ... ﴾	10
9	อัลบะเกาะ เราะฮ์	255	﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ ... ﴾	11
10	อัซซุรอ	11	﴿ فَاطْرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا ... ﴾	12,92, 213
11	อันนะฮลุ	74	﴿ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾	12
12	อัลอันอาม	82	﴿ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ ... ﴾	12
13	ยูनुส	9	﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ ... ﴾	13
14	ฆอฟิร	51	﴿ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ... ﴾	13
15	ฆอฮา	109	﴿ يَوْمَئِذٍ لَا نَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴾	14
16	อิบรอฮีม	24	﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً ... ﴾	14
17	อันนิสาอ์	22	﴿ وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ ءَابَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا ... ﴾	38
18	อัลชุกรุฟ	55	﴿ فَلَمَّا ءَاسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ... ﴾	38
19	อันนิสาอ์	59	﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ... ﴾	41,371
20	อัลอิคลาศ	1-4	﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ① اللَّهُ الصَّمَدُ ... ﴾	42

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
21	อัลฮัซร	22	﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلِيمٌ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ...﴾	42
22	อัลฮัซร	7	﴿وَمَا آتَاكُمْ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾	43
23	ยูनुส	15	﴿إِنْ أَتَيْتُمْ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيْكُمْ﴾	43
24	อันนัจญุม	3	﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ...﴾	44
25	อัลบะเกาะฮ์ เราะฮ์	151	﴿كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ...﴾	44
26	อาละ อิมรอน	144	﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾	49
27	อัลมูอมีนูน	57	﴿إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ...﴾	50
28	อัตเตาบะฮ์	100	﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ مِنْ السَّابِقِينَ وَالسَّابِقُونَ...﴾	51
29	ฏอฮา	5	﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾	54,82, 91
30	อัลอะฮ์รอฟ	169	﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ﴾	67
31	ฏอฮา	123	﴿فَمَنْ أَتَّبِعْ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى...﴾	69
32	อัลฟัตฮ	29	﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ...﴾	71
33	อัลฟุรกอน	33	﴿وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَقْسِيمًا﴾	73
34	อัลมูญาดะ ละฮ์	22	﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ...﴾	73
35	อัลอันอาม	68	﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ﴾	74
36	อัลกะฮ์ฟ	28	﴿وَلَا تَطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ﴾	74
37	อาละ อิมรอน	103	﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا...﴾	75
38	อาละ อิมรอน	105	﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا...﴾	75
39	อัลอันอาม	159	﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ﴾	76
40	อัลมุดดัษษิร	25	﴿إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ﴾	79
41	ฟาฏีร	10	﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ﴾	82

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
42	อัลมุลก	16	﴿ءَأْمِنْتُمْ مِّنَ فِي السَّمَاءِ﴾	82
43	อัลอันอาม	18	﴿وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ﴾	82
44	อัลฮะดีด	4	﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ﴾	83
45	ฮัรเราะฮ มาน	27	﴿وَبَعَثْنَا وَجْهَ رَبِّكَ﴾	84
46	อัลอะฮรอฟ	54	﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾	85
47	อันนิสาฮ์	164	﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا﴾	88
48	อัลอะฮรอฟ	144	﴿يَمْسُخِرُ إِنِّي أَصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي وَيَكَلِّمُنِي﴾	88
49	ฮัรรูม	30	﴿فَخَطَرْتُ اللَّهُ أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيَّ لَا بُدَّ لِي لِخَلْقِ اللَّهِ ...﴾	92,200
50	อัลบะเกาะ เราะฮ์	165	﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا ...﴾	93
51	อัลฟัจญัร	11	﴿وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا﴾	95
52	อัลอะฮรอฟ	143	﴿وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾	97
53	อัลอะฮรอฟ	144	﴿يَمْسُخِرُ إِنِّي أَصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي وَيَكَلِّمُنِي﴾	97
54	มัจยัม	52	﴿وَنَدَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ﴾	97
55	อัลอันอาม	124	﴿قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ ...﴾	99
56	อัลชุกร	65	﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِن أَشْرَكْتَ ...﴾	100
57	อันนิสาฮ์	48	﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ﴾	101
58	อัลชุกร	3	﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ﴾	102
59	อัลชุกร	21	﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ ...﴾	102
60	อัลเตาบะฮ์	31	﴿اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا ...﴾	103
61	อัลชุกร	69	﴿وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا﴾	103
62	อัลกะฮฟ	110	﴿وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾	104
63	อัลบะเกาะ เราะฮ์	107	﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ...﴾	104
64	อันนัจมุ	25	﴿فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ﴾	105

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
65	อ์รเราะฮุด	12	﴿ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا ... ﴾	106
66	อ์รรูม	48	﴿ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ ... ﴾	106
67	อันนะฮลุ	53	﴿ وَمَا يَكُم مِّن نِّعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ ... ﴾	107
68	อัลอะฮรอฟ	131	﴿ أَلَا إِنَّمَا طَلَيْتُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾	108
69	อัลกียามะฮ์	22	﴿ وَجِئَهُ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرًا ... ﴾	111
70	อัลอะฮรอฟ	180	﴿ وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ﴾	112
71	อัลบะเกาะ เราะฮ์	210	﴿ هَلْ يَظُنُّونَ إِلَّا أَن يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ الْعَمَامِ ... ﴾	113
72	อัลมุอ์มินูน	32	﴿ أَن تَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنَ إِلَهِ غَيْرُهُ ﴾	116
73	ฮูด	2	﴿ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ﴾	116
74	อัลอะฮซาบ	56	﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ... ﴾	150
75	อ์ญูฮยา	4	﴿ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ﴾	155
76	อ์ญูญะลาท	11	﴿ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ ... ﴾	157
77	อัลอะลัก	1	﴿ اقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴾	158
78	อัลอะลัก	3	﴿ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ... ﴾	161
79	อัลอัมบิยาอ์	79	﴿ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا ءَاثَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا ... ﴾	164
80	ญูฮยา	114	﴿ فَتَعَلَّىٰ اللَّهُ الْمَلِيكَ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْءَانِ ... ﴾	165
81	ศอด	29	﴿ كَتَبْنَا أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّيَدَّبَّرُوا ءَايَاتِهِ ... ﴾	166
82	อัลมุอ์มินูน	78	﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ ... ﴾	166
83	อัลบะเกาะ เราะฮ์	282	﴿ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾	166
84	อัลมาอิดะฮ์	104	﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُم تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ قَالُوا ... ﴾	167
85	อ์ซซุครุฟ	23	﴿ وَكَذَٰلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ ... ﴾	168
86	อาละ อิมรอน	190	﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَآخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ... ﴾	170,172
87	อันนะฮลุ	43	﴿ فَسَتَلَوْا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾	170

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
88	ฆอฟิร	4	﴿ مَا يُجِدِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا ... ﴾	171
89	อรรุุม	30	﴿ فَأَقْرِبْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ... ﴾	173
90	อัลอิสรอฮ์	23	﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ﴾	175
91	อัลฮิจร	92	﴿ فَوَرَبِّكَ لَسَأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾	177,290
92	อัลบะเกาะ เราะฮ์	283	﴿ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمْنَتَهُ... ﴾	183
93	อัลอิสรอฮ์	23	﴿ فَلَا تَقُلْ لِمَا آتَىٰ وَلَا تَنْهَرُهُمَا ﴾	183
94	อัลบะเกาะ เราะฮ์	235	﴿ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ ﴾	185
95	อัลบะเกาะ เราะฮ์	173	﴿ فَمَنْ أَضْطَرَّ غَيْرَ بَايَعٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ... ﴾	185
96	อัลอิสรอฮ์	78	﴿ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ السَّمْسِ ﴾	186
97	อาละ อิมรอน	31	﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ ... ﴾	187
98	อัลบะเกาะ เราะฮ์	221	﴿ وَلَا تَنْكِرُوا الْمُشْرِكَةَ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ ﴾	187
99	อัลฮัจญ์	14	﴿ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴾	192
100	อัลญูริก	5	﴿ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ... ﴾	196
101	อัลฟาติฮะฮ์	2	﴿ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ﴾	202
102	อิบรอฮีม	10	﴿ أَلَمْ يَكُنْ لَكَ شَكٌّ ﴾	211
103	อัลอันกะบูต	44	﴿ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ﴾	211
104	อัลฮะดีด	3	﴿ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ ﴾	212
105	อรรเราะฮ มาน	27	﴿ وَيَسْئَلُ وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴾	212
106	อัลอิกลาส	4	﴿ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴾	213
107	อาละ อิมรอน	97	﴿ فَإِنَّ اللَّهَ عِنْدَ عِلْمِ الْعَالَمِينَ ﴾	213

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
108	อัลบะเกาะ เราะฮ์	163	﴿وَالْهَكْرَ لِلَّهِ وَجُدْ﴾	214
109	อัลมาอิดะฮ์	120	﴿وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾	215
110	อัลบะรูจญ์	16	﴿فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾	215
111	อัลฮะดีด	6	﴿وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾	216
112	อัลฟุรกออน	58	﴿وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ﴾	216
113	อันนิสาอ์	164	﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا﴾	217
114	อัลฮัจญ์	52	﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ﴾	220
115	อันนิสาอ์	150	﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ...﴾	223
116	อัลอะฮกอฟ	35	﴿فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعُرْسِ مِنَ الرُّسُلِ﴾	225
117	อัลอะฮซาบ	7	﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ...﴾	225
118	อ์เราะฮอด	38	﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾	228
119	อัลฮะดีด	25	﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ﴾	229
120	อัลเกาะศ็อศ	32	﴿فَذَرِكْ بُرْهَانَ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ﴾	229
121	อัลอัมบิยาอ์	68	﴿قَالُوا حَرِّفُوهُ وَانصُرُوا آلَ الْهَتَكُمُ إِن كُنْتُمْ فَاعِلِينَ...﴾	231
122	อัลบะเกาะ เราะฮ์	23	﴿وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ...﴾	232
123	อัลเกาะมัร	1	﴿أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ...﴾	234
124	อัลอัมบิยาอ์	25	﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ...﴾	246
125	ลุกมาน	30	﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَطْلُ...﴾	250
126	อัสศ็อฟฟาต	35	﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾	252
127	อัลบะเกาะ เราะฮ์	256	﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِرْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ...﴾	252
128	อัลบะเกาะ เราะฮ์	285	﴿ءَا مَنِ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ...﴾	258
129	อัลมุดดัสซัร	31	﴿وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ﴾	259

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
130	อัซซาริยาต	24	﴿ هَلْ أَنْتَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمَكْرُمِ ... ﴾	261
131	อัศศ็อฟฟาต	150	﴿ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَكِيَّةَ إِنْثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ... ﴾	261
132	อัลอัมบิยาอ์	20	﴿ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴾	262
133	อัตตะฮะรีม	6	﴿ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴾	262
134	อ์รเราะฮอด	23	﴿ وَالْمَلَكِيَّةُ بِدُخُولِ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ... ﴾	262
135	อ์รเราะฮษ มาน	26-27	﴿ كُلٌّ مِنْ عَالِيهَا فَاِنَّ ﴿٦٦﴾ وَسَبَّحَ بِحَمْدِ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴾	263
136	อัลอัมบิยาอ์	26	﴿ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ... ﴾	263
137	อัลบะเกาะ เราะฮ์	97	﴿ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ ... ﴾	264
138	อัลบะเกาะ เราะฮ์	98	﴿ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ ... ﴾	264
139	อัศศัจญ์ตะฮ์	11	﴿ قُلْ يَتُوقَكُم مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي ذُكِّرَ بِكُمْ ... ﴾	265,270
140	อัซซุคฺรฺฟ	77	﴿ وَآدَاؤُكُمْ بِمَلَكِكُمْ لِيَقْضِيَ عَلَيْكُمْ رُتْبُكُمْ قَالِ إِنَّكُمْ مِنْكُمْ ﴾	266
141	กอฟ	17	﴿ إِذْ يَتْلَى الْمُتَلَقَاتِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ... ﴾	266
142	อัศศ็อฟฟาต	165	﴿ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴿٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُنِشِقُونَ ﴾	268
143	อัลอะฮฺรอฟ	206	﴿ إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَجِيبُونَ ... ﴾	268
144	อัซซุรอ	5	﴿ وَالْمَلَكِيَّةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ ... ﴾	268
145	อัลบะเกาะ เราะฮ์	30	﴿ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ﴾	269
146	อัซซุอะรออ์	192	﴿ وَإِنَّهُ لَنَزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴾	269
147	อันนัมลฺ	87	﴿ وَيَوْمَ يُفْخَخُ فِي الْأُصُورِ فَنُزِعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ ... ﴾	269
148	อัลบะเกาะ เราะฮ์	98	﴿ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ ... ﴾	270
149	อัลมาอิตะฮ์	44	﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ... ﴾	274
150	อัลมาอิตะฮ์	46	﴿ وَفَقِينَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ بَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ... ﴾	274

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
151	อัลอิสรออ์	55	﴿وَأَيْنَا دَاوُدَ رُبُورًا﴾	275
152	อันนัจม	36	﴿أَمْ لَمْ يَلْبَسْنَا بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى ...﴾	275
153	อัชชูรอ	7	﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا ...﴾	275
154	อัลบะเกาะ เราะฮ์	213	﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ ...﴾	275
155	อัลบะเกาะ เราะฮ์	177	﴿وَلَكِنَّ الْإِنسَانَ مِنْ أَمَانٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾	279
156	กัอฟ	20	﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعْدِ﴾	280
157	อัลกะฮฟ	47	﴿وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا﴾	280
158	กัอฟ	19	﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ﴾	280
159	อิบรอฮีม	27	﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ ...﴾	281
160	อัชชูมัร	68	﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ ...﴾	284
161	อัลฮัจญ์	7	﴿وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ﴾	286
162	อิบรอฮีม	48	﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ ...﴾	288
163	มัรยัม	85	﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَقَدًّا﴾	288
164	อัลมูญาดะ ละฮ์	6	﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا ...﴾	290
165	อัลฮิจร	92	﴿فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ...﴾	290,292
167	อัลอิสรออ์	36	﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ...﴾	291
168	อัลอิสรออ์	34	﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا﴾	291
169	อัตตะกะกาษุร	8	﴿ثُمَّ لِنَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ﴾	291
170	ยาซีน	65	﴿الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ ...﴾	293
171	อัลอะฮ์รอฟ	8	﴿وَالْوِزْنَ بِوِزْنٍ الْحَقِّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ...﴾	294
172	อัลอิสรออ์	79	﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ ...﴾	298
173	อัลบะเกาะ เราะฮ์	255	﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾	301

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
174	อัลอัมบิยาอ์	28	﴿وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى﴾	301
175	อัลมุดดัซซिर	48	﴿فَمَا نَنْفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّافِعِينَ﴾	301
176	มัรยัม	71	﴿وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا...﴾	303
177	อิบรอฮีม	48	﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ﴾	305
178	อัลบะเกาะ เราะฮ์	2	﴿ذَلِكَ أَنْ كَتَبَ لَ رَبِّ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ...﴾	307
179	อัตเตาบะฮ์	129	﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ...﴾	309
180	ฮูด	7	﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ...﴾	309
181	อัลเกาะลัม	1	﴿ت وَالْقَالِمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾	313
182	อัลอะลัก	3-4	﴿اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴿٣﴾ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ﴾	314
183	อัตตุคคอน	51	﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ...﴾	318
184	อันนिसَاء	14	﴿وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ...﴾	322
185	อัลมุกฎ็อฟฟิ ฟีน	7	﴿كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سِجِّينٍ﴾	323
186	อัลฮิจร	43	﴿وَإِنْ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ...﴾	325
187	กุร็อยซ	4	﴿الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾	329
188	อัลบะเกาะ เราะฮ์	285	﴿ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ...﴾	329
189	อาละ อิมรอน	173	﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ...﴾	334
190	อัตเตาบะฮ์	100	﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ...﴾	341
191	อาละ อิมรอน	31	﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ...﴾	342,370
192	อันนिसَاء	59	﴿فَإِنْ نَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ...﴾	344,371
193	ฮูด	88	﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾	345
194	อัลบัยยინะฮ์	5	﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾	347

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
195	อัลบะเกาะ เราะฮ์	264	﴿ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى ... ﴾	350
196	อัซซุครุฟ	36	﴿ وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِضْ لَهُ، شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ، قَرِينٌ ﴾	352
197	อัลอะอรอฟ	27	﴿ يَنْبِئُ ءَادَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمْ الشَّيْطَانُ ... ﴾	352
198	อัลกะฮฟ	50	﴿ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِءَادَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا ءِيبِلِسَ ... ﴾	353
199	อัลอันอาม	112	﴿ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيْطَانِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴾	353
200	ยูสุฟ	53	﴿ وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي ۚ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ ... ﴾	354
201	ศอด	26	﴿ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ﴾	355
202	อัลอันอาม	149	﴿ قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَلِيغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَيْتُكُمْ أَجْمَعِينَ ﴾	356
203	ฆอฟิร	60	﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾	357
204	ลุกมาน	13	﴿ وَإِذْ قَالَ لُقْمَنٌ لِّابْنِهِ، وَهُوَ يَعِظُهُ، يَبْنَىٰ لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ ... ﴾	366
205	อัลอันกะบูต	61	﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ... ﴾	367
206	อัซซุมَّر	11	﴿ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴾	367
207	อัลอะอรอฟ	180	﴿ وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ... ﴾	368
208	อัลบะเกาะ เราะฮ์	85	﴿ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكُتُبِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ... ﴾	369
209	อัลอะฮซาบ	21	﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ... ﴾	369
210	อัลกะฮฟ	28	﴿ وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ، عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ ... ﴾	370
211	อัลอันอาม	153	﴿ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ... ﴾	371

ภาคผนวก ฉ
สารบรรณอะติษ นะปะวีรีย

ลำดับ	อะติษ	เลขหน้า
1	((إِنَّكَ تَقْدَمُ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ))	15,197
2	((يَا مُعَاذُ هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ...))	16,175
3	((لَقَدْ سَأَلَ اللَّهُ بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ...))	16
4	((ارْتَبِعُوا عَلَيَّ أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا...))	17
5	((مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ حُرْمَ مَالِهِ وَدَمِهِ...))	17
6	((أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ...))	18
7	((أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ...))	19
8	((سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ... يَقُولُ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ...))	19
9	((مَنْ كَانَ آخِرَ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))	20
10	((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))	20
11	((خَيْرَ النَّاسِ قَرِينِي، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ))	39
12	((تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا: كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّةَ نَبِيِّهِ))	45
13	((أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْكِتَابَ، وَمِثْلَهُ مَعَهُ))	45
14	((سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَقُولُ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ...))	46
15	((إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا، مِائَةٌ إِلَّا وَاحِدًا، مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ))	46
16	((فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، وَإِيَّاكُمْ وَمُخَدَّنَاتِ الْأُمُورِ...))	47
17	((تَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً، كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً...))	48
18	((كَانَ أَوَّلُ مَنْ قَالَ فِي الْقَدْرِ بِالْبَصْرَةِ مَعْبُدُ الْجَهَنِّيِّ))	61
19	((الْقَدْرِيَّةُ جُحُوسُ هَذِهِ الْأُمَّةِ: إِنْ مَرَضُوا فَلَا تَعُودُوهُمْ، وَإِنْ مَاتُوا فَلَا تَشْهَدُوهُمْ))	62
20	((تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا : كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّةَ رَسُولِهِ))	69
21	((لَا تَسُبُّوا أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِي، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَوْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا،...))	71
22	((فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي...))	72
23	((أَلَا إِنَّ مَنْ قَبْلَكُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ افْتَرَقُوا عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ مِلَّةً،...))	76

ลำดับ	อะตฺีษ	เลขหน้า
24	((إِنَّ اللَّهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي عَلَى ضَلَالَةٍ، وَيَدُ اللَّهُ مَعَ الْجَمَاعَةِ...))	77
25	((عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ...))	77
26	((كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجْسِنَانِهِ))	93,174
27	((الطَّيْرَةُ شَرِكُ، الطَّيْرَةُ شَرِكُ، تَلَاتًا))	108
28	((كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ نَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ...))	111
29	((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهَوَّ أَقْطَعُ))	146
30	((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ أَقْطَعُ))	148
31	((عَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةَ الْحَاجَةِ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ...))	149
32	((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ...))	150
33	((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ...))	151
34	((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ...))	151
35	((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا))	152
36	((أَوَّلَى النَّاسِ بِیْ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً))	152
37	((الْبَحِيلُ الَّذِي مَنْ ذُكِرْتُ عَنْدهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ))	152
38	((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهَوَّ أَبْتَرُ))	154
39	((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهَوَّ أَقْطَعُ))	154
40	((كُلُّ كَلَامٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ فَهَوَّ أَحْدَمُ))	154
41	((إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا...))	161
42	((مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ))	165
43	((أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي عُنُقِي صَلِيبٌ مِنْ ذَهَبٍ...))	168
44	((وَيْلٌ لِمَنْ قَرَأَهَا وَلَمْ يَتَفَكَّرْ فِيهَا))	170
45	((إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حِينَ تَنَازَعُوا فِي هَذَا الْأَمْرِ عَزَمْتُ عَلَيْكُمْ...))	171
46	((فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللَّهَ))	172,176
47	((فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ))	173
48	((وَأَيُّ خَلْقٍ عِبَادِي خُنَفَاءُ كُلُّهُمْ وَإِنَّهُمْ أَتَتْهُمُ الشَّيَاطِينُ...))	174
49	((لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ))	176

ลำดับ	ฮะดีษ	เลขหน้า
50	((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))	177
51	((عَنْ النَّبِيِّ... فِي قَوْلِهِ لِنَسَأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ...))	177
52	((مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ وَالثُّومَ وَالْكَرَاثَ فَلَا يَفْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا...))	184
53	((لَا، وَلِكَيْ أَكْرَهُهُ مِنْ أَجْلِ رِيحِهِ))	184
54	((لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيِّ))	186
55	((لَيْسَ لِلْقَاتِلِ مِنَ الْمِيرَاثِ شَيْءٌ))	186
56	((فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا...))	191
57	((عَرَضَهُ يَوْمَ أُحُدٍ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعِ عَشْرَةَ سَنَةً، فَلَمْ يُجْزِهِ...))	194
58	((كُنْتُ مِنْ سَيِّبِ بَنِي قُرَيْظَةَ، فَكَانُوا يَنْظُرُونَ، فَمَنْ أَنْبَتَ الشَّعْرَ قُتِلَ...))	195
59	((رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَخْتَلِمَ...))	195
60	((لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ حَائِضٍ إِلَّا بِخِمَارٍ))	196
61	((أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ...))	199
62	((حَتَّى يَضَعَ فِيهَا رَبُّ الْعَالَمِينَ قَدَمَهُ))	202
63	((يَا أَيُّهَا النَّاسُ، ارْزِعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا...))	217
64	((رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَانَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ...))	230
65	((يَا ضَبُّ فَتَكَلَّمِ الضَّبُّ بِكَلَامِ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ، يَفْهَمُهُ الْقَوْمُ جَمِيعًا...))	232
66	((كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّحْرَاءِ فَإِذَا مُنَادٍ يُنَادِيهِ...))	233
67	((أَنْشَقَّ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شِعْتَيْنِ،...))	235
68	((أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَّمَنِي شَيْئًا...))	235
69	((أَيُّنَ صَاحِبِ هَذَا الْبَعِيرِ؟ فَجَاءَ، فَقَالَ: بِعَيْنِهِ فَقَالَ: لَا، بَلْ أَهْبُهُ لَكَ...))	236
70	((أَنَّ عُتْبَةَ بْنَ أَبِي هَبٍ كَانَ شَدِيدَ الْأَدَى لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ...))	236
71	((أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ: أَنَّ رَجُلًا أَكَلَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِمَالِهِ...))	237
72	((خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ، فَأَصَابَنَا جَهْدٌ...))	238
73	((أَنَّهُ أُصِيبَتْ عَيْنُهُ يَوْمَ بَدْرٍ فَسَأَلَتْ حَدِيقَتَهُ عَلَى وَجْهِهِ...))	239
74	((بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَبِي زَافِعِ الْيَهُودِيِّ رَجُلًا...))	239
75	((قَالَتْ أُمِّي: يَا رَسُولَ اللَّهِ، خَادِمُكَ أَنْسٌ، ادْعُ اللَّهَ لَهُ...))	240

ลำดับ	สาระวิชา	เลขหน้า
76	((ثُمَّ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَصِيَّاتٍ فَرَمَى بِهِنَّ...))	241
77	((فَلَمَّا بَلَغُوا الْجَبَلَ خُلِطَ عَلَيْهِمْ، فَصَعِدُوا فِي الْجَبَلِ، فَمَرُّوا بِالْعَارِ...))	242
78	((إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَإِذَا جِئْتَهُمْ، فَأَدْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا...))	245
79	((أَفْضَلُ الدُّكْرِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ: الْحَمْدُ لِلَّهِ))	246
80	((أَفْضَلُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَأَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي...))	246
81	((أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ...))	247
82	((فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ))	248
83	((مَنْ كَانَ آخِرَ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))	248
84	((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ))	248
85	((أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ...))	258
86	((خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ...))	259
87	((فَرَفَعَ لِي الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ، فَسَأَلْتُ جِبْرِيْلَ، فَقَالَ: هَذَا الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ...))	260
88	((اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...))	265
89	((إِذَا فُيِّرَ الْمَيْتُ، أَوْ قَالَ: أَحَدُكُمْ، أَتَاهُ مَلَكَانِ اسْوَدَانِ أَرْزَقَانِ...))	265,270
90	((فَيُنَادِي رَبُّ الْعِزَّةِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى رِضْوَانٌ وَهُوَ خَازِنُ الْجَنَّةِ...))	266
91	((مَا فِي السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ مَوْضِعٍ قَدِمَ وَلَا شَبْرٍ وَلَا كَفٌّ إِلَّا وَفِيهِ مَلَكٌ قَائِمٌ...))	268
92	((قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَمْ كِتَابًا أَنْزَلَهُ اللَّهُ؟، قَالَ: مِائَةٌ كِتَابٍ، وَأَرْبَعَةٌ كُتُبٌ...))	272
93	((إِنَّ الْقَبْرَ أَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ، فَإِنْ بَحَا مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَيْسَرُ مِنْهُ...))	281
94	((مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَبْرَيْنِ...))	282
95	((قَالَ أَعْرَابِيٌّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الصُّورُ؟ قَالَ: قَرْنٌ يُنْفَخُ فِيهِ))	283
96	((مَا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ » قَالُوا: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا؟ قَالَ: أَيْبُتُ...))	285
97	((أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ، وَأَوَّلُ شَافِعٍ...))	286
98	((يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةَ أَصْنَافٍ: صِنْفًا مُشَاهَدًا، وَصِنْفًا رُكْبَانًا...))	288
99	((لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ...))	292
100	((كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ...))	292
101	((لَيْسَ أَحَدٌ يُحَاسِبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا هَلَكَ...))	293

ลำดับ	อะตีดะฮ์	เลขหน้า
102	((كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ...))	295
103	((فَيَقُولُ: يَا رَبِّ مَا هَذِهِ الْبِطَافَةُ مَعَ هَذِهِ السَّجَّلَاتِ...))	296
104	((يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِي الْجَنَّةَ سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ))	298
105	((دَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ بِهِ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ...))	299
106	((يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ نَفَعْتَ أَبَا طَالِبٍ بِشَيْءٍ...))	299
107	((أَنَا أَوَّلُ النَّاسِ يَشْفَعُ فِي الْجَنَّةِ وَأَنَا أَكْثَرُ الْأَنْبِيَاءِ تَبَعًا))	299
108	((السَّابِقُ بِالْخَيْرَاتِ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ...))	300
109	((لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، فَتَعَجَّلْ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ...))	300
110	((بَيْنَا أَنَا قَائِمٌ إِذَا زُمِرَتْ، حَتَّى إِذَا عَرَفْتُهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنِهِمْ...))	306
111	((كَتَبَ اللَّهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ...))	309
112	((مَا السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ فِي الْكُرْسِيِّ إِلَّا كَحَلْقَةٍ مُلْقَاةٍ لَبْوِضٍ فَلَاةٍ...))	312
113	((إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ، فَقَالَ لَهُ: اكْتُبْ قَالَ: رَبِّ وَمَاذَا أَكْتُبُ؟...))	314
114	((مَنْ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ...))	320
115	((مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، نُودِيَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ...))	320
116	((الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ...))	327
117	((بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ...))	327
118	((أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ...))	330
119	((يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَفِي قَلْبِهِ وَزَنُّ شَعِيرَةٍ مِنْ خَيْرٍ...))	335
120	((خَيْرُ النَّاسِ قَرِينِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ))	340
121	((فَأِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا...))	341
122	((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ...))	343,370
123	((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ))	340,370
124	((مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ، فَهُوَ رَدٌّ))	347
125	((إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى...))	348
126	((مَنْ يُسْمِعْ يُسْمِعِ اللَّهُ بِهِ، وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللَّهُ بِهِ))	350

ลำดับ	ฮะดีษ	เลขหน้า
127	((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لِلشِّرْكِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ...))	350
128	((كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا...))	367

ภาคผนวก ข
นิพนธ์ต้นฉบับ

การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัตดีน ของชัยคฺ ชัยนฺ อัลอาบิตีน เป็นมุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์

อาแว แมะอูมา¹ และอับดุลเลาะ การ์รีนา²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา

E-mail : awae123456@gmail.com

² Ph.D (สาขาอิสลามศึกษา)

E-mail : kabdulla@bunga.pn.psu.ac.th

ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาชีวประวัติ ของชัยคฺ ชัยนฺ อัลอาบิตีน เป็นมุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ (ส่วนมีนาล) ศึกษาหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัตดีน และศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัตดีน เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการทางประวัติศาสตร์ หลักการอุลุมูล กุรอาน หลักการอุลุมูลอะดีซ หลักการอุศูลลุดดีน และหลักการตัจญีฮ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) ชัยคฺ ชัยนฺ อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ มีชื่อเต็มว่า ชัยคฺ ชัยนฺ อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด เป็น มุฮัมมัดตะฮฺฮาน เป็น ชัยคฺ วันซัมสุดดีน เป็น ชัยคฺ ญะอ์ฟัร อัลพะฎอนีย์ ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม ส่วนมีนาล ท่านเกิด ณ หมู่บ้านกรือเซะและเสียชีวิต ณ นคร รัมกะฮ์ตามทัศนะของต่วนซูรฺ อัจญ์ยูสุฟ อัลบันดารีฮ์ที่เป็นเหลนของท่าน ส่วนมีนาลเป็นหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ปัตตานีที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญวิทยาการอิสลาม มีความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้และแต่งหนังสือด้าน ฮะดีซ อะกิตะฮ์ ฟิกฮฺ ตะเศาะวูฟและสาธารณสุข ซึ่งเป็นหนังสือที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคมมุสลิมในท้องถิ่นและสังคมมลายูมุสลิม

2) หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัตดีนโดยชัยคฺต่วนมีนาล เป็นหนังสืองานแปลและอธิบายเชิงพรรณนาต่ออะตั้นหนังสืออุมมุ อัลบะรอฮีน มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คำนำเนื้อหา และบทส่งท้าย เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาอะกิตะฮ์หรือหลักการศรัทธาเป็นหลัก สามารถแยกออกเป็น ๔ ส่วนคือ แนะนำวิชาอุศูลลุดดีน เป็นความนำเกี่ยวกับความรู้ที่สัมพันธ์กับอะกิตะฮ์ อธิบายอะกิตะฮ์ และผลสัมฤทธิ์ของการยึดมั่นตามอะกิตะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ เป็นหนังสือที่ยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลฮะดีซ อัลอิญญ์มาอ์และหลักการตัจญีฮ์

3) เนื้อหาหนังสืออะกีตะฮ์ อันนาฎีนเน้นการอธิบายอะกีตะฮ์ เช่น อะกีตะฮ์อีมาน โดยอธิบายรูกุ่นอีมาน ๖ ประการ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ศรัทธาต่อบรรดาเราะซูลของพระองค์ ศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ของพระองค์ ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ศรัทธาต่อวัน อาคิเราะฮ์ และศรัทธาต่อสิ่งขมอิบต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดไว้ให้ศรัทธา กำหนดให้ผู้ปกครองอบรมสั่งสอน บุตรให้รู้จักอัลลอฮ์อย่างหนักแน่น ให้ปฏิบัติตามแนวทางของชะลัฟในการยึดมั่นทั้งอะกีตะฮ์เตาฮีด และอะกีตะฮ์อีมานจะด้วยการพูดหรือการปฏิบัติ อะกีตะฮ์จะสมบูรณ์ได้เมื่อห่างไกลจากบิดอะฮ์ที่ถูก ตำหนิและยอมรับอย่างแน่วแน่ต่อแนวปฏิบัติตามแนวทางอะฮลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์โดยยึด อัลกุรอาน อัลอะษีษ และอิจมาของบรรดาอุละมาอ์ที่มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม

An Analytical Study of the Kitāb Aqīdah al-Nājīn fī ‘Ilm Usūl al-Dīn

by Sheikh Zain al-Ābidīn Bin Muhammad al-Faṭāniy

Awae Maeh-ouma¹ ‘Abdullāh Karena²

¹Ph.D Candidate, Graduate, Department of Islamic Studies.

E-mail : awae123456@gmail.com

²Ph.D (Islamic Studies),

E-mail : kabdullah@bunga.pn.psu.ac.th

Department of Islamic Studies.

College of Islamic Studies.

Prince of Songkla University, Pattani Campus.

ABSTRACT

This research aims are : to study Sheikh Zain al-Ābidīn Bin Muhammad al-Faṭāniy’s biography (Tuan Mināl) , to study the Kitāb Aqīdah al-Nājīn fī ilm Usūl al-dīn, and to analyze the content of the Kitāb Aqīdah al-Nājīn fī Ilm Usūl al-Dīn. The study was collected data by records and interviews, the information was analyzed by using historical approach, Ulumul Quran principle, Ulumul Hadīth principle, Usuluddīn principle, and Tarjīh principle. The result of the research found that:

1) The full name of Sheikh Zain al-Ābidīn Bin Muhammad al-Faṭāniy is Sheikh Zain al-Ābidīn Bin Muhammad Bin Muhammad dahhan Bin Sheikh Ja’far al-Faṭāniy, known as Tuan Mināl. He was born in Krue-Seh village and passed away in Makkah, from Tuan Guru Haji Yūsuf al-Bandariy’s point of view, which is his great-grandchild. Tuan Mināl is one of Ulamā’ in Pattani which has knowledge, expert in Islamic principle. He has height capability and skillfully in distribution of knowledge and wrote the books of Hadith, Aqīdah, Fiqh, Tasauwuf and Public health that being significant book sources for local Muslim and Malay social development

2) The Kitāb Aqīdah al-Nājīn fī Ilm Usūl al-Dīn, written by Tuan Mināl, was a translation and descriptive book from Matan Ummul Barahin book, that consists preface, content and postscript. Its content was mainly about Aqīdah and Articles of Faith. And it can be separated into 4 parts; introduction to Usuluddin, knowledge connected with Aqīdah, Description Aqīdah and achievement of having faith in Aqīdah of successful people. The book adhered to al-Qurān, al-Hadīth, al-Ijmā’ and Tarjīh principle.

3) The content of the Kitāb Aqīdah al-Najīn emphasized in describing Aqīdah. For example, Aqīdah Imān by describing Six Articles of Faith, belief in Allāh, belief in the angels, belief in the prophets, belief in revelations of Allāh, belief in the last day of judgment and the hereafter, and belief in predestination. It is defined to believe, for parents to educate their children to know Allāh, to follow Salaf's path in holding firm both Aqīdah Tauhīd and Aqīdah Imān (speaking or practice). Aqīdah will be perfect when being far from Bid'ah and accept firm in Ahl al-Sunnah wa al-Jama'ah regulation that abides by al-Qurān, al-Hadīth and Ijmā' of virtue and morality Ulamā'.

บทนำ

อิสลามเป็นศาสนาที่สมบูรณ์แบบ เป็นศาสนาที่ดีที่สุด และเป็นหนทางเดียวของการดำเนินชีวิตที่จะช่วยให้มนุษยชาติที่ปฏิบัติตามเกิดความสมดุลในชีวิต และสามารถชี้้นำให้กับมนุษยชาติที่มีความศรัทธาในอิสลาม ความหมายนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ครอบครัว การสมรส การหย่าร้าง มรดก จริยศาสตร์ การสักการะ ความสงบสุข การโภชนาการและทุกอย่างของการใช้ชีวิตประจำวัน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสในอัลกุรอานว่า :

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

(سورة المائدة : بعض من آية 3)

ความว่า “วันนี้ข้าได้ให้สมบูรณ์แก่พวกเจ้าแล้วซึ่งศาสนาของพวกเจ้า และข้าได้ให้ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งความกรุณาเมตตาของข้า และข้าได้เลือกอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้าแล้ว”

(สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 3)

อิบนุ อับบาส¹ ﷺ กล่าวว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ได้เปิดเผยกับนะบี ﷺ และบรรดามุอ์มินว่า แท้จริงพระองค์ทรงให้สมบูรณ์แก่พวกเขาแล้วซึ่งการศรัทธา ดังนั้นไม่จำเป็นที่พวกเขาต้องเพิ่มเติมอีกต่อไป แน่นอนเมื่ออัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้การศรัทธาครบถ้วนแล้ว พระองค์ก็จะไม่ให้การศรัทธา บกพร่อง ยิ่งแน่นอน เช่นเดียวกันเมื่ออัลลอฮ์ ﷻ ทรงพึงพอใจกับการศรัทธาแล้ว พระองค์ก็จะไม่ทรงโกรธมันตลอดไป” (al-Tabariy, 1997 : 4/419)

ตลอดระยะเวลา ๑๓ ปีแห่งการเป็นนบีที่นครมักกะฮ์ ก่อนที่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อพยพไปยังนครเมดีนะฮ์ อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานแก่ท่านนั้น ล้วนกล่าวถึงเรื่องเตาฮีดโดยไม่ได้หันเหออกจากประเด็นนี้เลย ก็เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการเป็นมุสลิมที่ถูกต้องและการสร้างสังคมมนุษย์ ทั้งยังเป็นหัวใจหลักในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่รักความสันติและความสงบสุข

ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เน้นย้ำสั่งสอนบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ในเรื่องเตาฮีดเป็นพิเศษ โดยไม่ได้ลดละภารกิจการเรียกร้องไปสู่การยึดมั่นรากฐานอันมั่นคง เริ่มจากการสร้างสังคมให้เป็นสังคมมุสลิมที่ยึดมั่นในเตาฮีดที่ถูกต้องเป็นอันดับแรกโดยด้านอื่น ๆ จะเป็นอิวาดะฮ์ คุณธรรม

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อับดุลลอฮ์ เบน อับบาส เบน อัลมุฏฏอลิบ อัลกุเราะซีย์ อัลฮาซิมีย์เป็นเศาะฮาบะฮ์ผู้ทรงเกียรติ เกิดเมื่อปีที่ ๓ ก่อนฮิจญ์เราะฮ์ศักราช ณ นครมักกะฮ์ เป็นนักรบราธาบายอัลกุรอานคนสำคัญในยุคแรกของอิสลาม มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์แขนงต่างๆ มากมาย เช่น พิกฎและวรรณคดีอาหรับ เป็นต้น ท่านพำนักอยู่ที่เมืองฏออิฟ และเสียชีวิตที่นั่นในปี ฮ.ศ. ๖๘ (al-'Asqālāniy, 1380 : 1/425).

จริยธรรม ศีลธรรม เศรษฐกิจ ตลอดจนการจัดระบบการเมืองและการปกครอง ประการทั้งปวง เหล่านี้ล้วนวางอยู่บนรากฐานของอะกีดะฮ์เตาฮีดที่ถูกต้องทั้งสิ้น

การที่จะบรรลุถึงเป้าหมายอันสูงส่งของอิสลาม ก็ต้องยอมรับหลักการศรัทธาทั้งหมด โดยเฉพาะการศรัทธาในพระเจ้าแต่เพียงพระองค์เดียวเท่านั้นที่ควรแก่การเคารพภักดีพระองค์เดียวเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง และพระองค์เดียวที่มีคุณลักษณะครบถ้วน และอยู่เหนือข้อบกพร่องใด ๆ ทั้งสิ้นซึ่งเป็นแกนหลักของการศรัทธาในอิสลาม

การศรัทธาในพระเจ้าที่แท้จริงจะไม่เกิดขึ้นกับมนุษย์ชาติ นอกจากเกิดจาก กระบวนการการเรียนรู้ที่แท้จริงเท่านั้น คือการเรียนรู้ในเรื่องพระเจ้าซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอันดับแรกสำหรับการดำเนินชีวิตของมวลมนุษย์และเป็นการเรียนรู้ที่เลิศที่สุดในมหาวิทยาลัยอิสลาม ทั้งนี้ก็ เพราะเป็นความรู้สูงสุดในการอธิบายความจริงของชีวิตทั้งหมดในรูปแบบที่มนุษย์ยอมรับได้ และเป็นไปได้มากที่สุดที่มนุษย์จะเข้าใจได้ อิบน์ อะบี อัลอิซ อัล ฮะนะฟี ¹ (Ibn Abī al-Izz al-Hanafī, 1984 :78) อธิบายกล่าวว่า “สิ่งที่ถูกต้อง สิ่งแรกที่ว่าญิบสำหรับมุสลิม (ผู้ถูกบังคับให้ รับผิดชอบ) คือ กล่าวคำปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์ อย่างหนักแน่น ยิ่งกว่านั้นบรรดาชาวสะลัฟต่างเห็นพ้องกันว่า สิ่งแรกที่ถูกใช้กับปวงบ่าวของพระองค์คือ กล่าวคำ ปฏิญาณทั้งสองประการ (ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์ และแท้จริงมุฮัมมัดนั้น เป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์) และเห็นพ้องกันอีกว่า ผู้ใดได้ทำการปฏิญาณก่อนการบรรลุศาสนภาวะ เขาผู้นั้นไม่จำเป็นต้องกล่าวปฏิญาณอีกแล้วหลังจากบรรลุศาสนภาวะ”

เตาฮีดจึงเปรียบเสมือนเป็นแกนหลักที่คอยหนุนองค์ประกอบอื่น ๆ ให้เคลื่อนไปได้ หรือเป็นเสาใหญ่ที่สุดที่อยู่ตรงกลางอาคารที่คอยพยุงเสาเล็ก ๆ และตัวอาคารทั้งหมดให้ดำรงอยู่ได้ ด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้เตาฮีดจึงกลายเป็นวิชาหนึ่งที่เป็นที่รู้จักด้วยวิชาอะกีดะฮ์หรืออูศูลุดดีน วิชาอะกีดะฮ์จะนำเสนอหลักฐานยืนยันถึงความถูกต้องเที่ยงตรงของหลักการยึดมั่น ในเตาฮีดและความศรัทธาแห่งอิสลามด้วยหลักฐานทั้งจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษและสติปัญญา เพื่อลบ ล้างความสงสัยกลางแคลงใจทุกประเภทให้หมดไป เป็นวิชาที่จะช่วยเปิดโปงโมฆะธรรมความเคลือบ แคลงใจการกล่าวร้ายรูปแบบต่าง ๆ ของผู้ปฏิเสธให้ประจักษ์ ด้วยการเรียนรู้วิชาอะกีดะฮ์จะทำให้เกิด ความมั่นใจและมีศรัทธาที่มั่นคง

วิชาอะกีดะฮ์นับได้ว่าเป็นวิชาที่มีความเป็นเลิศกว่าสาขาวิชาอื่นใดเพราะเป็น การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับผู้ทรงสร้างจักรวาล บรรดาศาสนทูตแห่งพระองค์ เรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาการ บังเกิดขึ้นของมนุษย์ในโลกนี้

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด เบน อะลาอุดดีน อลี เบน มุฮัมมัด เกิดปี ฮ.ศ. ๗๓๑ และเสียชีวิตปี ฮ.ศ. ๗๙๒ เป็นผู้เขียนหนังสืออธิบาย อะกีดะฮ์ญะฮายียะฮ์ คนหนึ่งที่โด่งดัง (Ibn Abī al-Izz al-Hanafī, 1984 :1)

อัลกุรอานได้ให้ความสำคัญกับวิชานี้เป็นอย่างมากหากได้ศึกษาจะพบว่าทุกหน้าของอัลกุรอาน ไม่มีหน้าใดที่ไม่กล่าวถึงเรื่องของอะกีดะฮ์ทุกหน้าจะกล่าวถึงเรื่องราวของการเชิญชวนสู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ต่อศาสนทูตของพระองค์ ต่อวันกิยามะฮ์ ต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของอัลลอฮ์ และต่อการกำหนดสภาพการณ์ ดังปรากฏในอะดีษที่เศาะหีหุท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวความว่า “เปรียบเทียบหนึ่งความรักใคร่กลมเกลียวซึ่งกันและกันของผู้มีศรัทธาเปรียบเทียบหนึ่งว่าเป็นเรือนร่างเดียวกัน เมื่ออวัยวะส่วนใดร้องเรียนว่าเจ็บปวด ร่างกายทั้ง หมดก็จะพลอยเจ็บป่วยไปทั้งหมด” (บันทึกโดย Muslim, 1996 : 4685) เช่นเดียวกันเชิญชวนการศรัทธาต่อสิ่งที่เร้นลับ เช่น สวรรค์ นรก ศิร้อฎ เป็นต้น

จากความสำคัญของอะกีดะฮ์ข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การศึกษาเกี่ยวกับ

วิชาอะกีดะฮ์และการเขียนตำราอะกีดะฮ์นับตั้งแต่สมัยสะลัฟจนถึงปัจจุบัน

บรรดาอุละมาอ์ในสมัยสะลัฟจะให้ความสำคัญต่ออะกีดะฮ์โดยการเรียน การสอน

และการแต่งตำราเพื่อเผยแผ่อะกีดะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ เศาะฮาบะฮ์ ตาบิอีน ตาบิอิตาบิอีน และอิตาบิอิตาบิอีน ผลงานตำราของบรรดาอุละมาอ์ในสมัยสะลัฟ (Abū al-Qāsim, 1990 : 1/10-11) มีมากมาย เช่น อิมามอบู ฮะนีฟะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 150) ได้แต่งตำราชื่อ อัลฟิกฮ อัลอักบร อิมามอิบนุ อปี ซัยบะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 225) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์และอัลอิมาน อิมาม अबดุลลอฮ์ เบน มุฮัมมัด อัลญะอฟี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 229) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอรร็อด อะลา อัลญะฮิมียะฮ์ อิมามอะฮมัด เบน หันบัล (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 241) ได้แต่งตำราชื่อ อรร็อด อะลา อัลญะฮิมียะฮ์ วะอัชชะนาติเกาะฮ์ อิมามอัลบุคอรี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 256) ได้แต่งตำราชื่อ ค็อลก อัฟอาล อัลอิบาด วะ อรร็อด อะลา อัลญะฮิมียะฮ์ อิมามอัลอะชะร็อม (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 273) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนนะฮ์ อิมามอบู อลี หันบัล เบน อิสฮาก (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 273) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบ อัลสุนนะฮ์อิมามอบู ดาวูด (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 275) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์ อิมามอบู บักร อะฮมัด เบน อัมรุ อัลบัศรี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 277) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์ อิมามออตตาริมีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. ๒๘๐) ได้แต่งตำราชื่อ อรร็อด อะลา อัลญะฮิมียะฮ์ และอรร็อด อะลา บิซร อัลมูร็ีสี อิมามอบู บักร อะฮมัด เบน อลี อัลมัรวะฮีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 292) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์ อิมามอบู अबดุลลอฮ์ อัลอับดี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 301) ได้แต่งตำราชื่อ อัลสุนนะฮ์

เช่นเดียวกันกับบรรดาอุละมาอ์ในสมัยเคาะลัฟ จะให้ความสำคัญต่ออะกีดะฮ์ไม่

แตกต่างจากอุละมาอ์ในสมัยสะลัฟ โดยการเรียน การสอน และการแต่งตำราเพื่อเผยแผ่อะกีดะฮ์

จะเป็นแนวทางสะลัฟหรือแนวทางเคาะลัฟ ตำราหรือหนังสืออะกีดะฮ์สามารถแยกออกเป็น ๒

แนวทางดังนี้

ก) หนังสืออะกีดะฮ์ตามแนวทางสะลัฟ อบู อัลกอสิม (Abū al-Qāsim, 1990 : 1/10 - 11) ได้อธิบายว่า อุละมาอ์ยุคเคาะลัฟที่แต่งตำราตามแนวทางสะลัฟ เช่น อิมามอิบนุ กุซัยมะฮ์

(เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 311) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัตเตาฮีด อิมามอฏเฐาะฮาวี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 321) ได้แต่งตำราชื่อ อัลอะกีตะฮ์อฏเฐาะฮาวียะฮ์ อิมามอบู อัลฮะสัน อัลอัชอะรีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 324) ได้แต่งตำราชื่อ อัลอิบานะฮ์ อัน อุศูล อัตติยานะฮ์ อิมามอบู อะฮมัด อัลอัศบะฮานีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 349) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนนะฮ์อิมามอฏเฐาะฮะบะรอนีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 360) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนนะฮ์อิมามอิบนุ ฮิบาน (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 369) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนนะฮ์ อิมามอบูยดีลลอฮ์ เบ็น บัญญาฮ์ฮ์ อัลอัคบะรีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 387) ได้แต่งตำราชื่อ อัลอิบานะฮ์ อิมามมุฮัมมัด เบ็น อิสฮาก เบ็น มุนตะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 395) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลอีมานและอัตเตาฮีด อิมามอัลลาละกาอีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 418) ได้แต่งตำราชื่อ กิตาบอัลสุนัน อิมามอิสมาอิล เบ็น มุฮัมมัด อัลอัศบะฮานีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 535) ได้แต่งตำราชื่อ อัลฮุญญะฮ์ ฟิ บะยานิ อัลมะฮัจญะฮ์ วะซัรฮ์ อะกีตะฮ์อะฮลุล อัสสุนนะฮ์

ข) หนังสืออะกีตะฮ์ตามแนวทางเคาะลัฟ อิมามอัลมุศิลีย (al-Mūsiliy, 1990 : 130-145) และคอลิด เบ็น अबดุลละตีฟ (Khālid bin Abdullatīf, 1995: 1/165-168) ได้อธิบายว่า อุละมาอ์ยุคเคาะลัฟที่แต่งตำราตามแนวทางเคาะลัฟ เช่น อิมามอัลบากิลลานีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 403) ได้แต่งตำราชื่อ ตัมฮีด อัลอะวาอิด อิมามอัลหะเราะมะมันน์ อัลญุwaynีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 478) ได้แต่งตำราชื่อ อัชชามิล ฟิ อุศูล อัตติน และอัลอิรชาด อิมามอัลฆะฆะลีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 505) ได้แต่งตำราชื่ออัลอิติกอด ฟิ อัลอิติกอด อัลอัรบะอีน ฟิ อุศูล อัตติน และเกาะวาอิด อัลอะกออิด อิมามอัชชะฮะเราะสตานีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 548) ได้แต่งตำราชื่อ นิฮายะฮ์ อัลอิติกอด ฟิ อิลม อัลกะลาม อิมามอัลฟิคร์ อรรอซี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 606) ได้แต่งตำราชื่อ อะสสาส อัตตักดีส อุศูลอัตติน และอัลมะฆอูลิบ อัลอาลียะฮ์ อิมามอัลสุบกี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. ๗๕๖) ได้แต่งตำราชื่อ ชิฟาอ์ อัศสะกออม ฟิ ชิยาเราะฮ์ ค็อยร อัลอะนาม อิมามอิบนุ ฮะญูร อัลฮัยตะมีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 973) ได้แต่งตำราชื่อ อัลญะฮัร อัลมุซซัฮิม ฟิ ชิยาเราะฮ์ อันนะบิ อัลมุซซัฮิม อิมามมุฮัมมัด อัลอะมีร์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 1232) ได้แต่งตำราชื่อ อัลฮาซียะฮ์ อะลา ซัรฮ์ ญะฮะเราะฮ์ อัตเตาฮีด อิมามอัลบาญูรีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 1277) ได้แต่งตำราชื่อ ตุหฟะฮ์ อัลมุรืด อะลา ญะฮะเราะฮ์ อัตเตาฮีด อิมามอะฮมัด เบ็น ซัยนี ดะห์ลาน (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. ๑๓๐๔) ได้แต่งตำราชื่อ อัตตุรุร อัศสะนียะฮ์ ฟิ อรร็อด อะลาอัลวะฮายาบียะฮ์ จากการศึกษาบรรดาหนังสือหรือตำราที่ได้กล่าวข้างต้นพบว่าหนังสืออะกีตะฮ์ที่แต่ง

ในสมัยสะลัฟได้มีการศึกษาวิเคราะห์ในหลายรูปแบบ จะเป็นการตะหุกิกและติรอสาต(ตรวจทานและศึกษาวิเคราะห์) ตัครีญญ์อะติษและอื่น ๆ ตามแนวทางของแต่ละสาขาวิชา ตัวอย่างเช่น หนังสือซัรฮ์ อัลฟิฆอ อัลอัคบัร ศึกษาวิเคราะห์โดยมรวาน มุฮัมมัด อัชชะฮะฮ์ , หนังสืออัลอิบานะฮ์ อัน อุศูล อัตติยานะฮ์ ศึกษาวิเคราะห์โดยบะซัร มุฮัมมัด อูญูน , หนังสืออัลฮุญญะฮ์ ฟิ บะยานิ อัลมะฮัจญะฮ์ วะซัรฮ์ อะกีตะฮ์อะฮลุล อัสสุนนะฮ์ ศึกษาวิเคราะห์โดยมุฮัมมัด เบ็น เราะบิอ อัลมัดเคาะลีย เช่นเดียวกันกับบรรดาหนังสือหรือตำราที่แต่งในยุคเคาะลัฟได้มีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ

อย่างกว้างขวางโดยอุละมาอ์ นักวิชาการและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เช่น หนังสืออัชชามิล ฟิ อุกุล อัดดีน ศึกษาวิเคราะห์โดยอับดุลลอฮ์ มะ ฮมุด มุฮัมมัด อุมร์, หนังสือเกาะวาอิต อัลอะกออิต ศึกษาวิเคราะห์โดยมุซา มุฮัมมัด อะลีย์, หนังสืออะสาส อัตตักตีส ศึกษาวิเคราะห์โดยอะฮมัด ฮิญาซีย์ อัสสะกอ

นอกจากอุละมาอ์ในสมัยสะลัฟและสมัยเคาะลัฟ พบว่าอุละมาอ์สมัยปัจจุบันให้ความสำคัญต่ออะกิดะฮ์เช่น อุละมาอ์ปัตตานีในช่วงศตวรรษที่ ๑๘ ถึง ๒๐ ของคริสต์ ศักราช ได้ให้ความสำคัญต่ออะกิดะฮ์โดยการเรียน การสอน และแต่งตำราเพื่อเผยแพร่อะกิดะฮ์แถบภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ (Ahmad Fathy, 2009 : 14 -15) เช่น ชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ.๑๘๔๗) ได้แต่งตำราชื่อ อัดดุร อัชชะมิน และ อะกิดะฮ์อัลญะวาฮิร , ชัยควันอะฮมัด อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ.๑๙๐๘) ได้แต่งตำราชื่อ ฟีริดะฮ์ อัลพะรออิด ฟี อิลม อัลอะกออิตและอักดู อัลญุมาน ฟี อะกออิต อัลอีมาน , ชัยค ชัยน อัลอาบิติน อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ.๑๙๑๓) ได้แต่งตำราชื่อ อะกิดะฮ์ อันนาญิน ฟี อิลม อุกุล อัดดีน , ชัยค อับดุลเราะห์มาน อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ.๑๙๑๕) ได้แต่งตำราชื่อ นูร อัชชะลาม ฟี มะอริฟะฮ์ อัลลอฮ์ วัรสุลิลี อัลกิรอหม, ชัยควันดาวูด อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ.๑๙๓๖) ได้แต่งตำราชื่อ อุมตะฮ์ อัลมูริด ฟี อะกออิต อัตเตอาฮิด , ฮัจญี มุฮัมมัด หุสัยน โต๊ะกลาบอ (เสียชีวิตปี ค.ศ. ๑๙๔๘) ได้แต่งตำราชื่อ มุก็อดดิมะฮ์ อัลอัญฟาล ฟี ศิฟาต อัลลอฮ์ ซิ อัลญะลาล, ฮัจญี สุหลง เบ็น ฮัจญี อับดุลกอดีร อัลพะฎอนีย์ (เสียชีวิตปี ค.ศ.๑๙๕๔) ได้แต่งตำราชื่อ เคาะลาเคาะฮ์ อัลญะวาฮิร ฟี ตศฟิยะฮ์ อัลเคาะวาหฺริ , ชัยควันอิสมาอิล เบ็น วันอับดุลกอดีร (เสียชีวิตปี ค.ศ.๑๙๖๕) ได้แต่งตำราชื่อ บากูเราะฮ์ อัลอะมานีย์

จากบรรดาหนังสือของอุละมาอ์ปัตตานีผู้วิจัยเลือกผลงานของต่วนมินาล เนื่องจากว่าท่านเป็นอุละมาอ์คนหนึ่งที่มีชื่อเสียงหลังจากชัยค ดาวูด อัลพะฎอนีย์ที่รับทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาทั้งที่ปัตตานีและมลายู ได้รับการยกย่องชมเชยด้วยชื่ออันทรงเกียรติต่างๆ และมีความสามารถในการนิพนธ์ตำราวิชาอะกิดะฮ์ ผลงานเด่นที่ออกสู่สายตาสังคมมีหลายเล่ม เช่น หนังสือกัซฟุลฆะแยบียะฮ์ ฟี อะ ฮวาล เยามิลกียามะฮ์ , อะกิดะฮ์ อันนาญิน ฟี อิลม อุกุล อัดดีน , มิฟตาส อัลมูริด ฟี อิลม อัตเตอาฮิด และอิรชาตุลอิบาด อิลลา สะบิลิรเราะชาด เป็นต้น แต่หนังสือที่ผู้วิจัยเลือกเป็นเอกสารวิจัยคือ อะกิดะฮ์ อันนาญิน ฟี อิลม อุกุล อัดดีน

หนังสืออะกิดะฮ์อันนาญิน ฟี อิลม อุกุล อัดดีน เป็นหนังสืออะกิดะฮ์เล่มหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระในต้นฉบับ ๑๔๐ หน้า โดยใช้ภาษามลายู-ญาวีปัตตานี ซึ่งต่วนมินาลได้เขียนแล้วเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ. 1308 (ค.ศ.๑๘๘๗) หรือประมาณ 130 ปีที่ผ่านมา และเป็นหนึ่งในบรรดาหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ไม่ได้แพร่หลายเฉพาะในดินแดนแห่งนี้เท่านั้น แต่ยังได้แพร่หลายในส่วนกลางของประเทศไทย โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น มาเลเซีย อินโดนีเซียและบรูไนอีกด้วย (พีรยศ ราฮิมมูลา, 2545 : 37-38)

เนื้อหาของหนังสืออะกีตะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัคดีน มีคุณภาพและคุณค่าทางวิชาการอะกีตะฮ์เป็นส่วนส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับของผู้คนเป็นจำนวนมาก ไม่แตกต่างจากหนังสือเล่มอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ก็ได้ใช้หนังสือเล่มนี้ในการจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนสอนศาสนา หน่วยงานที่จัดการศึกษาด้านศาสนา หรือผู้เผยแพร่ศาสนา รูปแบบต่าง ๆ โดยทั่วไปตั้งแต่อดีตมาตราบจนปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ยังได้แพร่หลายเป็นที่นิยมในต่างประเทศไม่น้อย โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย กัมพูชา เวียดนามและพม่า เป็นต้น (Ahmad Fathy, 2009 : 13-14)

ลักษณะโดยทั่วไปของหนังสืออะกีตะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัคดีน เป็นหนังสืออธิบาย มะตัน อุมม อัลบะรอฮีน โดยเขียนประโยคอธิบายที่ไม่มีวรรคตอนเหมือนกับการเขียนในปัจจุบัน มีการเรียบเรียงคำและข้อความเป็นวรรคเป็นตอน ส่วนการอ้างอิงอายะฮ์อัลกุรอานและอัลฮะดีษผู้แต่งก็มีได้ระบุว่ายูอยู่ในสุเราะฮ์ใด อายะฮ์ที่เท่าไร หมายเลขอะดีษที่เท่าไร ใครเป็นผู้รายงานและสถานภาพของอะดีษเป็นอย่างไรตามลำดับ และยังใช้ภาษามลายูปิดตานี้ในอดีตที่ใช้ คำ สำนวนภาษาค่อนข้างยากจึงทำให้เกิดความยุ่งยากสำหรับอนุชนปัจจุบันที่จะทำการศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจถึงเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์หนังสือตามแนวทางอะกีตะฮ์

จะเห็นได้ว่าในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคแห่งการพัฒนาการทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะหนังสือหรือตำราที่เป็นผลงานของอุละมาอ์ยุคก่อนทั้งสะลัฟและเคาะลัฟ ได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัยในหลายสาขาวิชา เช่น ฟิกฮฺ อุศูลุดดีน ตะเศววฟและอื่น ๆ ก็จะมีมุ่งเน้นด้านการอ้างอิงและหลักฐาน ทั้งนี้ก็เพื่อพิสูจน์ความถูกต้อง ความชัดเจน คุณภาพและมาตรฐานขององค์ความรู้ นั้น ๆ และจะเน้นการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษาที่ง่ายเป็นพิเศษ รูปแบบการเรียบเรียงคำ ประโยค การจัดวาง การลำดับความสำคัญของหัวเรื่อง ข้อความ เนื้อหาชัดเจนน่าอ่าน น่าติดตาม อ่านแล้วทำความเข้าใจง่าย สามารถเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ต่างกับยุค ก่อน ๆ ซึ่งผู้ใดได้แต่งหนังสือโดยใช้สำนวนภาษาที่ยาก ซับซ้อน ถือว่าเป็นผู้เขียนที่เก่ง มีความสามารถสูง และเป็นที่น่ายกย่อง ('Abd al-Ghaniy al-Marāqiy, 2006 : 1)

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าหนังสืออะกีตะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัคดีน เป็นหนังสือที่มีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างมากหากได้ศึกษาวิเคราะห์และชี้แจงเพิ่มเติมในส่วนที่ควรแก่การส่งเสริมเพื่อความเหมาะสมกับสภาพพัฒนาการการศึกษาปัจจุบัน จะทำให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าและมีประโยชน์มากยิ่งขึ้นต่อสถาบันอุดมศึกษา สถาบันปอเนาะ โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามและสังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัชคุ ซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด (ต่วนมินาล)
2. เพื่อศึกษาหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาญิน ฟิ อิลม อุศูล อัตติน
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาญิน ฟิ อิลม อุศูล อัตติน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบถึงชีวประวัติของชัชคุ ซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด (ต่วนมินาล)
2. ได้ทราบเกี่ยวกับหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาญิน ฟิ อิลม อุศูล อัตติน
3. ได้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาและคุณค่าของหนังสืออะกิตะฮ์

อันนาญิน ฟิ อิลม อุศูล อัตติน

4. ได้รับประโยชน์ทางการศึกษา การวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนการสอน
5. สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อประโยชน์ของสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิตะฮ์อันนาญิน ฟิ อิลม อุศูล อัตติน โดยมุ่งศึกษาภายในขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาชีวประวัติของชัชคุ ซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์ จากเอกสารและตำราต่าง ๆ ที่เขียนเกี่ยวข้องกับชัชคุ ซัยน อัลอาบิติน เบ็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์
2. ศึกษาวิเคราะห์ ๑๓ ประเด็นหลัก และ ๗๒ ประเด็นย่อย จากเนื้อหา หนังสืออะกิตะฮ์อันนาญิน ฟิ อิลม อุศูล อัตตินของชัชคุ ซัยน อัลอาบิตินโดยแบ่งออกเป็น คำนำ ความรู้ทั่วไป การศรัทธาต่อรูกันอิมาน อิสลามและอิมาน และบทส่งท้าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อูศูล อัลดีน ของชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์” เป็นการวิจัยเอกสาร จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ 1) คัมภีร์อัลกุรอานและอัลฮะดีษ 2) หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน 3) หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของผู้แต่งและหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีนโดยตรง 4) หนังสืออธิบายอัลกุรอานต่าง ๆ 5) หนังสืออธิบายอัลฮะดีษต่าง ๆ 6) หนังสืออะกิตะฮ์หรือหนังสือเตาฮีดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน โดยมีเครื่องมือใช้ ที่ในการวิจัย คือ ๑) แบบบันทึก ข้อมูลเอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ 3) คอมพิวเตอร์ ใช้สืบและรวบรวมข้อมูล มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ๓ ส่วน คือ ๑) จากการศึกษาค้นคว้า การอ่านและการรวบรวมเอกสารซึ่งมีข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ๒) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ๓) ข้อมูลจากการ สืบค้นผ่านระบบคอมพิวเตอร์

สำหรับการจัดกระทำข้อมูล จากเอกสาร หนังสือ และตำรา ผู้วิจัยได้นำมารวบรวมและจำแนกประเภทเป็นหมวดหมู่ ส่วนข้อมูลที่ได้มาจากการ สัมภาษณ์จะนำมาถอดความและทำการบันทึกเรียงเรียงตามลำดับความสำคัญ และข้อมูลที่ได้มาจากการ สืบค้นผ่านระบบ คอมพิวเตอร์ จะนำมารวบรวมและจำแนกประเภทเป็นหมวดหมู่เหมือนกับ การจัดกระทำข้อมูล จากเอกสาร หนังสือ และตำราที่ผ่านมา

ส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ภายในและภายนอก โดยใช้หลักเกณฑ์คือ หลักการตฟซีร หลักการฮะดีษ หลักการอูศูลลุดดีน และหลักการตรัฎีฮ์

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยหัวข้อ “การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อูศูล อัลดีน ของชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์” โดยผู้วิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

5.1.1 ชีวประวัติของชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด (ต่วนมีนาล)

ชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด มีชื่อเต็มว่า ชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด เป็น มุฮัมมัด ตะฮฮาน เป็น ชัยคุ วันซัมสุดดีน เป็น ชัยคุ ญะฮัฟร์ อัลพะฎอนีย์ ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม ต่วนมีนาล เป็นวงศ์ตระกูลที่มาจาก ชัยคุ ญะฮัฟร์ กับวันญะมีละฮ์ อัชชันดานีเยฮ์ เช่นเดียวกับชัยคุ ดาวูด เป็น อับลลอลฮ์ อัลพะฎอนีย์ ซึ่งทั้งสองท่านเป็นทายาทรุ่นที่ ๔ ของชัยคุ ญะฮัฟร์ ท่านเกิดใน

หมู่บ้านกรือเซะตามทัศนะ ของต่วนซูรุ ฮัจญียุสุฟ อัลบันดารี๊ ที่เป็นเหลนของชัยคฺ ชัยนฺ อัลอาบิติน ผ่านการสืบสายของท่านจากบรรดาอุละมาอ์และหลานที่ท่านพักอยู่ ณ ปัตตานีและรัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย

ต่วนมีนาลมีภรรยา ๓ ท่านด้วยกันคือ ฮัจญะฮ์มัรยัม ฟาฎิมะฮ์ ทั้งสองท่านนี้เป็นชาวปัตตานีดั้งเดิม ส่วนคนที่สามนั้นยังไม่ทราบชื่อเป็นที่ชัดเจนแต่เป็นชาวยะโฮร์ประเทศมาเลเซีย ท่านมีบุตร ๗ คนด้วยกันคือ ฮัจญีฮะสัน, ฮัจญีฮ์อาอิชะฮ์, ฮัจญีฮ์ฟาฎิมะฮ์, ฮัจญีฮ์ฮุสัยน, ฮัจญีฮ์ดาอูด, ฮัจญีฮ์มุฮัมมัดศอลิฮ และฮัจญีฮ์อุมร์

ต่วนมีนาลได้รับการศึกษาระยะแรกจากบิดาของท่านเอง หลังจากนั้นท่านไปศึกษาที่ปอเนาะป็นดั่งตายก่อนเดินทางไปศึกษาที่รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย หลังจากนั้นท่านได้เดินทางไปยังนครมัคกะฮ์ เพื่อศึกษาที่บรรดาอุละมาอ์ในสมัยนั้นจนในที่สุดได้รับความรู้ถึงระดับอุละมาอ์

ต่วนมีนาล เป็น หนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ ปัตตานี ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้และอารยธรรมแห่งอิสลามไว้ในหนังสือและตำราในสาขาต่าง ๆ หลายเล่มที่สำคัญและโดดเด่น อาทิ เช่น กัซฟ อัลฆอยบียะฮฺ ฟิ อะห์วาล เยาวมิลกียามะฮฺ (كشف الغيبية في أحوال يوم القيامة) , กัซฟ อัลลิฆาม อัน ฮัสลิละฮฺ อัลอะนาม (كشف اللثام عن أسئلة الأنام) , อะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน (عقيدة الناجين في علم أصول الدين) , มิฟตาห์ อัลมูริด ฟิ อิลมฺ อัตเตอาฮีด (مفتاح) (المرید في علم التوحيد) , การอธิบายเกี่ยวกับฟิถยะฮ์ละหมาดและถือศีลอดตามมัซฮับของอะบีฮะนีฟะฮ์ (فائدة فد ميپاكن فدية سمبيغ دان فواس أتس مذهب أبي حنيفة) , อิรชาด อัลอิบาด อิลาสะบิล อีรเราะชาด (إرشاد العباد إلى سبيل الرشاد) และตะบัสสุม อัจจาโรบิน มานพะออต บาชี อะวาม อัลมุสลิมีน (تبسم الشارين منفعه باخي عوام المسلمين) เป็นต้น ซึ่งผลงานนิพนธ์ทั้งหมดสรุปได้ 5 สาขาวิชา ได้แก่ ฮะดีษ อะกิดะฮ์ ฟิกฮฺ ตะเศาะวูฟ และสาธารณะสุข ซึ่งได้รับการยอมรับจากสังคมมุสลิมในท้องถิ่นและสังคมมลายูมุสลิมทั่วไปจนถึงปัจจุบัน

ต่วนมีนาลได้รับการยกย่องชมเชยอย่างเห็นได้ชัดคือ ท่านได้ถูกขนานนามด้วยชื่ออันทรงเกียรติต่าง ๆ อาทิ เช่น อัลอาลิม อัลอัลลามะฮ์ อัลมุคตักกิก อัลพะฮฺฮามะฮ์ สิรอญุลอิสลาม วัดดิน (العالم العلامة المدقق الفهامة سراج الإسلام والدين) แปลว่า ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความละเอียดอ่อน ผู้มีความเข้าใจยิ่ง ผู้นำแสงของอิสลามและศาสนา , อัลอาลิม อัลอัลลามะฮ์ อัตตัทหิร อัลพะฮฺฮามะฮ์ (العالم العلامة التحرير الفهامة) แปลว่า ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เขียนตำรา ผู้มีความเข้าใจยิ่ง , อัลอาลิม อัลฟาฎิล วัล อิบรฺ อัลกามิล (العالم الفاضل والخبير الكامل) แปลว่า ผู้รู้ ผู้ทรงเกียรติ และน้ำหมึกที่ครบถ้วน การขนานนามชื่อต่าง ๆ ของชัยคฺ ชัยนฺ อัลอาบิตินที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการยืนยันบ่งบอกถึงการยอมรับและการชื่นชมของสังคมต่อตัวของท่านอย่างชัดเจน

ถ้วนมีนาลเป็นอุละมาอ์ อะฮฺลิสฺ สุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ ท่านหนึ่งที่ยึดมั่นตามแนวทางของอัลอะซาอิเราะฮฺในด้านอะกีดะฮ์และยึดมั่นตามแนวทางของมัซฮับอัชชาฟีอีฮฺในด้าน ฟิกฮฺ ซึ่งปรากฏการณ์นี้จะเห็นได้ชัดจากการเขียนตำราของท่าน

หลังจากที่ถ้วนมีนาลได้ใช้ชีวิตในการรับใช้อิสลามมาเป็นเวลานานพอสมควรและได้เผยแพร่สังฆธรรมแห่งอิสลาม ทั้งที่ปัตตานีและมาเลเซีย ท่านได้เสียชีวิต ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียตามการบันทึกของถ้วนซุรฺ ฮัจญ์ญุสฟู อัลบันดารีฮ์

5.1.2 หนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูลฺ อัดดีน

หนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูลฺ อัดดีนเป็นหนังสือ สาขาวิชาอุศูลุดดีนที่สำคัญเล่มหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระในต้นฉบับ ๑๔๐ หน้า โดยใช้ภาษามลายู-ญาวีปัตตานี ซึ่งชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีนได้เขียนแล้วเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ.1308 (ค.ศ.๑๘๘๗) หรือประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา เป็นหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ถ้วนมีนาลได้ แต่งหนังสือ เล่มนี้ขึ้นเนื่องจากบรรดาพี่น้องของท่านบางส่วนได้ร้องขอให้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเตาฮีด ท่าน ได้เลือกเอาหนังสืออุมมุ อัลบะรอฮีน มาเป็นหนังสือแปลและเป็นหนังสืออ้างอิง หลักของหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีนด้วยเหตุผล ๒ ประการคือ เนื้อหาของหนังสือกะทัดรัดและครอบคลุม อธิบายด้วยประโยคที่สั้นและง่ายต่อการเข้าใจ พร้อมกับเนื้อหาที่มีอยู่นั้นไม่ปรากฏอยู่ในหนังสือเตาฮีดเล่มอื่น และ ผู้แต่งหนังสือ คือ มุฮัมมัด เบ็น ยูสุฟ อัลสะนูสียฺ อัลอะสะนีฮฺ นั้นเป็นวลีอัลลอฮ์

หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีนมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คำนำ เนื้อหา และบทส่งท้าย ถ้วนมีนาลเริ่มต้นด้วย บัสมะละฮฺ แล้วตามด้วยคำกล่าวสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ คำกล่าวสรรเสริญแด่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ตามลำดับ พร้อมกับตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาหลักของหนังสือเล่มนี้จะเกี่ยวกับอะกีดะฮ์หรือการยึดมั่นในเตาฮีดตามแนวทางของอัลอะซาอิเราะฮ์ที่แปลจากหนังสืออุมมุ อัลบะรอฮีน และรวบรวมการอธิบายเพิ่มเติมจากหนังสือซุรฺ อุมมุ อัลบะรอฮีนต่าง ๆ ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีนได้ปิดท้ายหนังสือเล่มนี้ด้วยการแนะนำให้ปฏิบัติตามแนวทางอะฮฺลิสฺสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮ์โดยการปฏิบัติตามอัลกุรอาน อัลฮะดีษ และอิจญ์มาอฺของบรรดาอุละมาอ์ในด้านการยึดมั่น การพูด และการปฏิบัติ

เนื้อหาสาระของหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีนจะกล่าวถึงเกี่ยวกับวิชาอะกีดะฮ์หรือหลักการศรัทธาเป็นหลัก อาทิ เช่น ทำความรู้จักกับวิชาอุศูลุดดีน ฮุกุมอักลียฺและประเภทของมัน ศิพาทที่วาญิบ ที่มุสตะฮิล และที่ญาฮิซสาหรับอัลลอฮ์ ﷻ การศรัทธาต่อเราะฮูล การศรัทธาต่อมะลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อคัมภีร์ และการศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ เป็นต้น สามารถแยกออกเป็น 4 ส่วนคือ แนะนำวิชาอุศูลุดดีน เป็นความนำเกี่ยวกับความรู้ที่สัมพันธ์กับอะกีดะฮ์ อธิบายอะกีดะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ และผลสัมฤทธิ์ของการยึดมั่นตามอะกีดะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ

หนังสืออะกีตะฮ์ อันนาฎีนได้ยึดเนื้อหาจากแหล่งต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิเช่น หนังสือ มะตันอุมมุ อัลบะรอฮีน โดยชัยคุ อัลสะนูสียฺ, หนังสืออนะวาติร อัลอุศูล ฟี มะอริฟะฮ์ อะฮาดีษ อัรเราะฮูล โดยอิมาม อัลอะกิม อัตตำมีซีฮ์, หนังสือฮาซียะฮ์อัลยูสียฺ อะลา ชัรฮ อัลอะกีตะฮ์ อัลกุบรอ ลิสสะนูสียฺ โดยอิมามอัลยูสียฺ, หนังสือกันซ อัลอัศรอร วะละวะกาฮิส อัลอัฟการ์ โดยอิมาม อัศศันฮาญียฺ, หนังสือซัรฮ มะกอซิด ฟี อิลม อัลกะลาม โดยอิมาม อัตตำฟาซานียฺ, หนังสือซัรฮ นิซัม เราะฮะบียะฮ์ โดยชัยคุ อับดุลลอฮ์ อัซซันซุรียฺ และหนังสือซัรฮ อะลา ญะฮะเราะฮ์อัตเตอียิต โดยชัยคุ อิบรอฮีม อัลละกอเนีย เป็นต้น

วิธีการเรียบเรียงหนังสืออะกีตะฮ์ อันนาฎีนคือ เริ่มต้นด้วยบัสมะละฮ์ ใช้คำว่า "وبعد" เพื่อแสดงการเข้าสู่การอธิบายเนื้อหาหนังสือ อ้างถึงผู้แต่งหนังสืออุมมุ อัลบะรอฮีน ด้วยการให้เกียรติเจ้าของหนังสือเดิม ใช้ศัพท์เทคนิคในการอธิบาย อ้างอิงอายะฮ์อัลกุรอานและอะหดีษเป็น หลักฐานเพื่อยืนยันในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ยกเรื่องราวในอดีตมาเชื่อมกับอะกีตะฮ์ และอ้างบท กลอนเพื่อสนับสนุนการอธิบายให้มีน้ำหนัก

5.1.3 ศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกีตะฮ์อันนาฎีน ฟี อิลม อุศูลุดดีน

คานาหนังสืออะกีตะฮ์ อันนาฎีนได้กล่าวถึง ๓ เรื่อง ได้แก่ การสรรเสริญ ประโยชน์ และหลักการวิชาความรู้ การสรรเสริญ จะประกอบด้วยคำบัสมะละฮ์ ฮัมดะละฮ์ ชะฮาดะฮ์และ เคาละวัต ประโยชน์ในที่นี้หมายถึง ประโยชน์ของการเคาะละวัตและการกล่าวบัสมะละฮ์ ส่วน หลักการวิชาความรู้ นั้นมี ๑๐ ประการ ได้แก่ นิยามวิชา, หัวข้อเรื่อง, ประโยชน์ของการศึกษา, ความ ประเสริฐของวิชา, ความสำคัญของวิชา, ผู้ริเริ่มวิชา ชื่อวิชา ฮุกุมว่าด้วยวิชา และประเด็นปัญหาที่ ศึกษาในวิชา

ต่วนมีนาลได้กล่าวถึงความรู้และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้ดังนี้ คือ การได้มาซึ่งความรู้ การตัดกลีต ฮุกุมการศึกษาอุศูลุดดีน และเรื่องราวอะฮ์ดี

การได้มาซึ่งความรู้มี ๓ สาเหตุ ได้แก่ เคาะบ์รที่สัจจริง หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ และวจนของท่านเราะฮูลลอฮ์ สติปัญญาที่หลักแหลม และอวัยวะสัมผัสทั้งห้าที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ดวงตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนังสัมผัส

การตัดกลีตในเรื่องอะกีตะฮ์มีทัศนะอะละมาฮ์ที่แตกต่างกัน แต่ทัศนะที่มีน้ำหนักที่สุด ได้แก่ ทัศนะที่กล่าวว่า สิ่งที่ว่าญิบสำหรับมุกลัฟในเรื่องอะกีตะฮ์ คือ การตั้งใจอย่างแน่วแน่ (ญะซัม) กล่าวคือ ไม่มีการสงสัยหรือลังเลใจ ดังนั้น การศรัทธาที่ตั้งใจอย่างแน่วแน่ไม่ว่าจะตัดกลีตผู้อื่นหรือไม่ ตัดกลีตก็ตาม การศรัทธาของเขาคือถูกต้อง เพราะมนุษย์ทุกเกิดมาบนพื้นฐานความบริสุทธิ์แห่ง สัจชาติญาณ

การศึกษาวิชาอุศูลุดดีนเป็นฟรฎูอันกับมุกลัฟทุกคนทั้งที่เป็นผู้ชายและผู้หญิงด้วย หลักฐานโดยภาพรวม ส่วนด้วยหลักฐานโดยรายละเอียดนั้นเป็นฟรฎูกิยะฮ์ โดยเงื่อนไข ๔

ประการด้วยกัน คือ การมีสติปัญญา การบรรลุนิติภาวะ สมบูรณ์ด้านประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง การฟังหรือการเห็น และการมาถึงของการตะอวะฮ์

การนำเสนอเรื่องราวตะอวะฮ์เป็นการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายสุกุ่มฟิรฎุกิฟายะฮ์ กล่าวคือ ในเมืองหนึ่ง ๆ จะต้องมีผู้รู้ที่สามารถอธิบาย ยืนหยัดหลักฐาน ปกป้อง และได้แย้งกับความคลุมเครือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องอะกีดะฮ์อย่างกรณีเรื่องราวตะอวะฮ์

การแบ่งสุกุ่มโดยพิจารณาอิชบาตหรือนัฟยุเป็นที่ตั้งมี ๓ ประเภทคือ สุกุ่มอักลีย สุกุ่มอาดัต และสุกุ่มซัรอีย สุกุ่มอักลีย หมายถึง การยืนหยัดต่อสิ่งหนึ่งหรือการปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งตามนัยแห่งความคิด โดยไม่ได้คำนึงถึงบทบัญญัติและการทดลองหลาย ๆ ครั้ง ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ วาญิบ มุสตะฮิล และญาอิซ สุกุ่มอาดัต หมายถึง การยอมรับหรือปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยผ่านกระบวนการพิสูจน์หรือทดลองมาหลาย ๆ ครั้ง และ สุกุ่มซัรอีย หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของบรรดามุกลัฟที่มีลักษณะเป็นการสั่งการให้ทำ หรือให้งดกระทำ หรือให้เลือกระหว่างการกระทำและไม่กระทำ ซึ่งแบ่งออกเป็นสุกุ่มตักลีฟีย์และสุกุ่มวัฎอีย์

สิ่งที่วาญิบสำหรับมุกลัฟทุกคนต้องรู้และปฏิบัติคือ การเคารพภักดีหรือการอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงพระองค์เดียว และไม่อนุญาตให้กับผู้อื่นนอกเหนือจากพระองค์ เนื่องจากการอิบาดะฮ์ทุกประเภทเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น

ดังนั้น วาญิบกับผู้ปกครองสั่งสอนบรรดาบุตรของตนให้รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และศรัทธาต่อพระองค์ ทั้งนี้เพราะการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ เป็นหลักการแรกที่สำคัญในศาสนาอิสลามที่มนุษย์ทุกคนวาญิบต้องเรียนรู้และปฏิบัติ

การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ จะต้องศรัทธาในสามด้านคือ การศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในความเป็นพระผู้เป็นเจ้าของพระองค์ การศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในเรื่องการเคารพภักดีต่อพระองค์ และการศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในเรื่องพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระองค์

การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ในที่นี่หมายถึง การศรัทธาต่อคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่วาญิบมุสตะฮิลและญาอิซ คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่วาญิบ ๒๐ ประการคือ วุญุด แปลว่า อัลลอฮ์ทรงมี, กิตัม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงดำรงเดิม, บะกออ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงถาวร, มุคอละพะตุซุ ลิลฮะวาดีซ แปลว่า พระองค์ทรงต่างกับของใหม่, กิยามฮูบีนัฟลีซึ แปลว่า พระองค์ทรงดำรงด้วยพระองค์เอง, วะฮดานียะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเอเกะ, กุดเราะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงอำนาจ, อีรอดีฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเจตนา, อิลม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงรอบรู้, ฮะยาฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเป็น, สัมอ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงได้ยิน, บะศร์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเห็น, กะลาม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงพูด, กาะดออัน อัลลอฮ์ตะอาลา อีตุ ยังกว่าสอ แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งอำนาจ, กาะดออันฆอ ยังบรักือฮันด็อก แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งเจตนา, กาะดออันฆอ ยังมังตะฮวี แปลว่า

การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งรอบรู้, กาะดออันขอ ยังฮีตูป แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่ง เป็น, กาะดออันขอ ยังมีนตืออ์ร แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งไดยิน, กาะดออันขอ ยัง มือลีฮัต แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งเห็น และกาะดออันขอ ยังบรกาตอ-กาตอ แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งพูด คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่มุสตะฮิล ๒๐ ประการคือ คุณลักษณะ มุสตะฮิลที่เป็นตรงกันข้ามกับคุณลักษณะที่วาญิบสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ 20 ประการดังที่กล่าวมาแล้ว ส่วนคุณลักษณะที่ญาฮิซสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ คือ พระองค์ทรงสิทธิ์อย่างสมบูรณ์ที่จะเลือกกระทำหรือ ละเว้นในทุกสิ่งทุกอย่างที่พระองค์ทรงประสงค์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบนโลกนี้หรือโลกหน้า ซึ่งทั้งหมดจะใช้ หลักฐานนิกายีที่มาจากอัลกุรอานหรืออัลฮะดีษ และหลักฐานอัลอักลียที่มาจากสติปัญญานำมา ประกอบเพื่อให้เกิดความหนักแน่นขึ้นด้านความเชื่อและวิชาการที่ถูกต้อง

เราะฮูล หมายถึง ผู้ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาและพระองค์ทรงแจ้ง ให้ทราบถึงคำสั่งใช้ ข้อห้ามและเรื่องราวต่างๆ นำมาปฏิบัติและได้รับคำสั่งให้ไปเผยแพร่บทบัญญัติ ต่างๆ ของอัลลอฮ์ในหมู่ประชาชาติผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธา ซึ่งต่างกับนะบีที่นำบทบัญญัติของ เราะฮูลก่อนหน้าเขามาปฏิบัติในหมู่ประชาชาติผู้ศรัทธาเท่านั้น

วาญิบกับมุสลิมทุกคนต้องศรัทธาต่อบรรดานะบีและเราะฮูล ๒๕ ท่านที่กล่าวไว้ใน อัลกุรอานโดยวิธีละเอียด คือ อาดัม, นูฮ, ฮูด, ยูนุส, อิดรีส, ซะกะรียา, ยะหยา, อิบรอฮีม, อิสฮาก, อิสมาอีล, ยะฮอญ, ยูสุฟ, คอลิท, อัยยูบ, มูซา, ฮารูน, อัลยะสะฮอ, ซุฮัยบ, ดาวิด, สุลัยมาน, ลูฏ, อิลยาซ, ซุลกีฟ, อีซา และมุฮัมมัด ﷺ โดยไม่ปฏิเสธศรัทธาต่อคนใดคนหนึ่งจากบรรดาพวกเขา

มุอญิซะฮ์จะไม่เกิดความหมายความสมบูรณ์ เว้นแต่ต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญดังนี้ คือ มุอญิซะฮ์ ต้องมาจากอัลลอฮ์ตะอาลาเท่านั้น ต้องผิดปกติจากธรรมชาติ ต้องเกิดขึ้นกับผู้ที่อ้างสิทธิ เป็นนะบีหรือเราะฮูลเท่านั้น ต้องมาพร้อมกับการกล่าวอ้าง ต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ปรารถนา ต้องไม่ โทกกับผู้ที่กล่าวอ้าง และไม่มีใครสามารถที่จะนำมาซึ่งเหมือนกับสิ่งเหล่านั้น

มุอญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่สำคัญ โดดเด่นและถูกต้องได้แก่ อัลกุรอาน การ ผ่าดวงจันทร์ สั่งใช้ให้คนบะดะวีเยเรียกต้นไม้ แล้วต้นไม้เหล่านั้นหลุดออกมาให้สลามแก่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ อูฐฟ่องร้องกับท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ เนื่องจากอาหารของมันไม่เพียงพอกับการงาน การตอบรับดุอา ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ อย่างรวดเร็ว ให้ความบะเราะกะฮ์กับอาหารที่น้อยแต่เพียงพอกินกับคนที่มี จำนวนมาก กลับคืนดวงตาของเกาะตาเดฮ์ที่หลุดไหลอยู่ที่แก้ม การเอาทรายหนึ่งกำมือแล้วโยนไปที่ หน้าศัตรูทำให้ศัตรูฝ่ายแพ้ และแมงมั่งทำรังที่ปากถ้ำญะบัลนุร ครั้นเมื่อท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ พร้อมอะบูบกรอยู่ในถ้ำนั้นเพื่อซ่อนตัวจากคนกาฟิร

กะลิมะฮ์เตาฮีดเป็นหลักการที่ประเสริฐที่สุดในบรรดาหลักการทั้งหลายที่มนุษย์ทุก ต้องเข้าใจ และปฏิบัติ ตาม เนื่องจาก กะลิมะฮ์เตาฮีดมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต

ของมวลมนุษย์บนโลกนี้และ ในวันอาคิเราะฮ์ เป็นสาเหตุให้มนุษย์ได้รับความโปรดปราน ความปลอดภัย และการรอดพ้นจากไฟนรก

การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์คือ รุกันที่ ๒ ของrukunอีมานหลังการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ดังนั้น การศรัทธาของบ่าวคนหนึ่งจะไม่เกิดความสำเร็จเว้นแต่ต้องศรัทธาต่อการมีอยู่ของมะลาอิกะฮ์ บรรดาชื่อ คุณลักษณะและการทำงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายตามที่ปรากฏในอัลกุรอานและอัลฮะดีษ โดยไม่เพิ่มเติม ตัดตอนและเปลี่ยนแปลงจากหลักฐานที่ปรากฏ

วาญิบกับมุสลิมทุกคนต้องศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาจากฟากฟ้าทั้งหลาย ทั้งที่ถูกกล่าวชื่อไว้ในอัลกุรอานและไม่ถูกกล่าวชื่อไว้ในอัลกุรอาน และไม่อนุญาตอ้างคัมภีร์ใดๆ ให้กับอัลลอฮ์ ﷻ นอกจากบรรดาคัมภีร์ที่พระองค์ทรงอ้างให้กับพระองค์เองในอัลกุรอาน ๕ เล่ม ได้แก่ คัมภีร์เตารอต อินญีล ซะบูร์ อัลกุรอาน และศุฮุฟที่ถูกประทานลงมาให้แก่กะบิร อิบรอฮีมและนนะบีมุซา

การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ หมายถึง การเชื่อมั่นและการยืนยันอย่างสมบูรณ์ถึงการบังเกิดขึ้นจริงของวันกิยามะฮ์รวมถึงศรัทธาต่อทุกสิ่งทุกประการที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงแจ้งไว้ในอัลกุรอานที่ท่านเราะฮูล ﷺ กล่าวไว้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่จะบังเกิดขึ้นมาหลังความตาย ตลอดถึงการเข้าพำนักอยู่ในสวนสวรรค์ของชาวสวรรค์และการเข้าสู่ไฟนรกของชาวนรก

อีกประการหนึ่งจากหลักการของอะฮฺลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต่อศรัทธาคือ การศรัทธาต่อสิ่งขออิบ หมายถึง การเชื่อมั่นและการยืนยันอย่างสมบูรณ์ในสิ่งที่มองไม่เห็นที่ถูกสั่งให้ศรัทธา อาทิ เช่น อะรซึ กุรสี เกาะลิม เลอาฮ สวรรค์ และนรก เป็นต้น

ความหมายอีมานที่ถูกต้องที่สุด คือ ความหมายที่อธิบายโดยท่านนะบีมุฮัมมัด กล่าวคือ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์, บรรดามะลาอิกะฮ์, บรรดาคัมภีร์, บรรดาเราะฮูลของพระองค์ วันอาคิเราะฮ์ และการศรัทธาต่อกฎสถานะการณ์ทั้งความดีและความชั่วแห่งพระองค์

คำชะฮาดะตัยนจะมีความหมายและเกิดประโยชน์ได้นั้นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหลัก 2 ประการ คือ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสำนวนของคำชะฮาดะตัยน ได้แก่ ต้องใช้คำว่า “อัสฮะดุ” นำหน้า ต้องลำดับระหว่างสองกะลิมะฮ์และต้องต่อเนื่องระหว่างทั้งสอง และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผู้กล่าวกะลิมะฮ์ ได้แก่ ต้องบรรลุนิติภาวะและมีสติปัญญา ต้องสมัครใจด้วยตนเอง ต้องรู้ความหมายของทั้งสอง ต้องเชื่อมั่น ต้องยอมรับ ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ต้องบริสุทธิ์ใจ ต้องรักและจริงใจในกะลิมะฮ์

ให้ปฏิบัติตามแนวทางของสะลัฟในการยึดมั่น การพูดและการปฏิบัติ เนื่องจากชาวสะลัฟเป็นแบบอย่างที่ดีของเป็นมุอฺมินในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะในด้านอะกีดะฮ์ คนเหล่านี้จึงได้รับการยกย่อง การรับรองจากอัลลอฮ์และเราะฮูลของพระองค์

ให้ห่างไกลจากบิตอะฮ์ที่ถูกตำหนิ เพราะการห่างไกลจากสิ่งบิตอะฮ์และพวกบิตอะฮ์ พร้อมระมัดระวังจากความคลุมเครือที่พวกเขาได้คิดสร้างขึ้นมาทั้งหมดเป็นการศรัทธาที่แท้จริง ต่ออัลลอฮ์ ﷻ

ให้ปฏิบัติตามแนวทางอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์โดยการปฏิบัติตามอัลกุรอาน อัลฮะดีษ และอิจมาอ์ของบรรดาอุละมาอ์ เนื่องจากอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ได้ยึดถือตัว บทบัญญัติของอัลกุรอานและอัลฮะดีษในทุกกรณีของการดำเนินชีวิต อัลลอฮ์ ﷻ ได้รับรองกับผู้ยึดมั่น กับทั้งสองว่าจะไม่มีการหลงผิดและทุกข์ยากอย่างแน่นอน

การยึดมั่นกับอัลกุรอานและอัลฮะดีษจะถูกตองได้นั้นต้องประกอบด้วยดังนี้ คือ ต้องให้ความสำคัญกับบทบัญญัติหรือหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษเหนือความคิดในเมื่อขัดค้ำกัน ศรัทธากับปรากฏการณ์ตัวบทโดยที่ไม่ค้นหาด้วยความคิดในสิ่งที่ไม่ให้ประโยชน์จากการตีความ ของอะฮ์ลุลกะลาม และไม่มีการแยกกันระหว่างอัลกุรอานกับอัลฮะดีษ

อภิปรายผล

จากการวิจัยหัวข้อ “การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุกูล อัลดีน ของชัยคุ ซัยน อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลฟะฏอนียฺ” ผู้วิจัยเห็นควรนำมา อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ส่วนมีนาลเป็นอุละมาอ์ปัตตานีท่านหนึ่งที่มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอด และแต่งตำราอิสลามในสาขาต่าง ๆ จนได้รับการยกย่องชมเชยจากสังคมด้วยชื่ออันทรงเกียรติต่าง ๆ เช่น อัลอาลิม อัลอัลลามะฮ์ อัลมุดกิก อัลฟะฮฺฮามะฮ์ สิริอูลอิสลาม วัดดิน, อัลอาลิม อัลฟาฎิล วัลอิบรฺ อัลกามิล สอดคล้องกับงานวิจัยของอะฮ์มัด เบ็น อิสมาอิล (Ahmad bin Ismā‘īl Dorla, 2010 : 51) การได้รับตำแหน่งของท่านเหมือนกับชัยคุ ดาอูด อัลฟะฏอนียฺ (Dāwūd al-Fatāniy, n.d. : 1) ถ้าหากท่านไม่มีความรู้และความสามารถจริง แน่แน่นอนท่านจะไม่ได้รับตำแหน่งอันทรงเกียรติเหล่านี้

2. หนังสืออะกิดะฮ์ อันนาญีน เป็นหนังสืออะกิดะฮ์หรืออุคูลุดดีนตามแนวทางของอัลอะชาอิเราะฮ์ที่อธิบายเตาฮีดโดยใช้หลักฐานจากอัลกุรอานหรืออัลฮะดีษเป็นหลักแล้วตามด้วยหลักฐานจากทางสติปัญญาในการยืนยันหยัด ซึ่งแตกต่างกับหนังสืออะกิดะฮ์ตามแนวเคาะลัฟเล่มอื่น ๆ เช่น หนังสืออัลฮุซุน อัลฮะมีดียะฮ์โดย ฮุสัยน อัลญิสรฺ ที่ให้ความสำคัญกับหลักฐานทางสติปัญญาเป็นหลักในการยืนยันหยัด การใช้หลักฐานจากอัลกุรอานหรืออัลฮะดีษในการยืนยันหยัด สอดคล้องกับการอธิบายของหนังสืออะกิดะฮ์ตามแนวสะลัฟ เช่น หนังสืออัลอิบานะฮ์ อัน อุกูล อัลดิยานะฮ์ โดยอิมาม อะบู อัลฮะสัน อัลอัซฮะรียฺ

3. การอบรมบุตรให้รู้จักพระองค์อัลลอฮ์ผู้ทรงเป็นพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าที่แท้จริงจะเป็นการสร้างพื้นฐานให้กับเด็กให้สงบสุขมั่นคงในชีวิต ทั้งนี้เพราะเป็นความรู้สูงสุดในการอธิบายความจริงของชีวิตทั้งหมด ในทางตรงกันข้ามชิริกหรือการตั้งภาคีเป็นรูปแบบแนวคิดที่ขัดแย้งในตัวเองและสร้างความสับสนในจิตใจมนุษย์อย่างมาก เพราะชิริกทำให้คำอธิบายชีวิตสับสนอย่างรุนแรง มีอากยอมรับโลกและชีวิตที่เป็นอยู่นี้ได้เช่นกัน

การอบรมบุตรเพื่อรู้จักพระองค์อัลลอฮ์โดยแท้จริงและห้ามไม่ให้ตั้งภาคีต่อพระองค์ สอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๑๓ สุเราะฮ์ลูกมาน อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يُعْطِيهِ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴾

ความว่า : “และจงรำลึกถึง เมื่อลูกมานได้กล่าวแก่บุตรของเขาโดยสั่งสอนเขาว่า โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าอย่าได้ตั้งภาคีใดๆ ต่ออัลลอฮ์ เพราะแท้จริงการตั้งภาคีนั้นเป็นความผิดอย่างมหันต์โดยแน่นอน”

การปลูกฝังบุตรด้วยอะกีดะฮ์สอดคล้องกับการปลูกฝังของท่านนะบีมุฮัมมัดในตัวของลูกของท่านอับดุลลอฮ์ ดังรายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อับบาส ﷺ กล่าวว่า :

((كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ: يَا غُلَامُ إِنِّي أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ، أَحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ، أَحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ، إِذَا سَأَلَكَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعْنَيْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ))

(أخرجها الترمذي ، د.ت. : 2516)

“วันหนึ่ง ฉันอยู่หลังท่านนะบี (บนสัตว์พาหนะ) แล้วท่านได้กล่าวแก่ฉันว่า โอ้ผู้เป็นเด็ก เอ๋ย แท้จริงฉันนี้จะสอนให้เจ้าซึ่งหลายคำพูดด้วยกัน เจ้าจงรักษาอัลลอฮ์แล้วอัลลอฮ์จะทรงรักษาเจ้า เจ้าจงรักษาอัลลอฮ์แล้วเจ้าจะพบพระองค์อยู่ต่อหน้าเจ้า เมื่อเจ้าถามหา เจ้าก็จง ถามหาอัลลอฮ์และเมื่อเจ้าขอความช่วยเหลือ เจ้าก็จงขอความช่วยเหลือต่ออัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d.: 2516)¹

4. การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ จะถูกต้องสมบูรณ์นั้นต้องศรัทธาในสามด้านคือ ด้านรูปบียะฮ์ กล่าวคือการยอมรับว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีจริง พระองค์คือผู้ทรงเอเกะและพระองค์เท่านั้นเป็นผู้ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย ผู้ทรงบริหาร ผู้ทรงสิทธิ์ในการครอบครองสรรพสิ่งเหล่านั้น และทุกอย่างจะไม่เกิดขึ้นเว้นแต่ด้วยความพระประสงค์ของพระองค์เท่านั้น

การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ ในด้านรูปบียะฮ์สอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๖๑ สุเราะฮ์อัลอันกะบูต อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

¹ อนุ อีจากคำว่า เป็นอะดิษอะสัน เคาะหีห (al-Tirmidhiy, n.d : 2516)

﴿ وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولَنَّ اللَّهُ ﴾

ความว่า : “และถ้าเจ้าถามพวกเขา ใครเป็นผู้สร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน และเป็นผู้ทำให้ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์เป็นประโยชน์ แน่نونพวกเขาจะกล่าวว่อัลลอฮ์”

สองด้านอุลูฮียะฮ์ กล่าวคือ การเชื่อมั่นว่าอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นคือพระผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากพระองค์เท่านั้น ไม่มีการบนบาน การวิงวอนและการมอบหมายนอกจากต่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ ในด้านด้านอุลูฮียะฮ์สอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๑๑ สุเราะฮ์อัซซุมัร อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴾

ความว่า : “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) แท้จริงฉันได้ถูกบัญชาให้เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์โดยเป็นผู้มีความบริสุทธิ์ใจในศาสนาต่อพระองค์”

สามด้านอัลฮัสม่าฮ์ วัศศิฟาต กล่าวคือ การเชื่อมั่นว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีบรรดาพระนามที่ดิงาม มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์และสูงส่ง พระองค์เป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากความบกพร่องทั้งหลาย

การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ ในด้านด้านอัลฮัสม่าฮ์ วัศศิฟาตสอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๑๘๐ สุเราะฮ์อัลอะออรอฟ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَ لِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذُرُوا الدِّينَ يُلْحِذُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجِزُونَ مَا كَانُوا

﴿ يَعْمَلُونَ ﴾

ความว่า : “และอัลลอฮ์นั้นมีบรรดาพระนามอันสวยงาม ดังนั้น พวกเจ้าจงเรียกหาพระองค์ด้วยพระนามเหล่านั้นเถิด และจงปล่อยบรรดาผู้ที่ทำให้เฉในบรรดาพระนามของพระองค์เถิด พวกเขานั้นจะถูกตอบแทนในสิ่งที่พวกเขากระทำ”

ดังนั้น วาญิบมุสลิมทุกคนต้องศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งสามด้านที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากการศรัทธาที่ถูกต้องและสมบูรณ์โดยหลักฐาน หากผู้ใดขาดตกบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดจากสามด้านของการศรัทธา แน่نونการเป็นมูฮัมมิดของเขาจะไม่สมบูรณ์ ยิ่งกว่านั้นหากมีผู้ปฏิเสธอย่างหนึ่งอย่างใดจากสามด้านของการศรัทธาดังกล่าว ผู้นั้นย่อมนับเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ

5. การศรัทธาต่อศิฟาตหรือคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ตามแนวทางอะฮฺลิสสุนนะฮ์ ที่ถูกต้องคือ ศรัทธาต่อคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและอัลฮะดีษ ชาวอะฮฺลิสสุนนะฮ์จะยืนยันหยัดในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันหยัดให้กับพระองค์ และสิ่งที่ท่าน

เราะสุลุลลอฮ์ยืนหยัดไว้กับพระองค์จากคุณลักษณะที่สมบูรณ์ และพวกเขาจะปฏิเสธในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงปฏิเสธกับพระองค์เอง และสิ่งที่ท่านเราะสุลุลลอฮ์ได้ปฏิเสธกับพระองค์จากคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บกพร่องโดยยึดหลักการ ๒ ประการคือ อันนัฟยุ แปลว่าการปฏิเสธ กล่าวคือการปฏิเสธความเสมอเหมือนกับมัมคูลุก และอัลอิษบาตแปลว่าการยืนหยัด กล่าวคือการยืนหยัดกับคุณลักษณะต่าง ๆ โดยไม่ตีความเป็นอย่างอื่นหรือปฏิเสธ สอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๑๑ สุเราะฮ์อัซซุรอ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

ความว่า : “ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น”

คำตรัส ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ เป็นหลักการปฏิเสธการเปรียบเทียบและความคล้ายคลึงกับมัมคูลุกต่างๆ และคำตรัส ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ เป็นหลักการยืนหยัดคุณลักษณะของอัลลอฮ์ทั้งหมดที่พระองค์ทรงแจ้งไว้ในอัลกุรอานและท่านเราะสุลของพระองค์บอกไว้ชะดีชโดยไม่ตีความเป็นอย่างอื่นหรือปฏิเสธแม้แต่น้อย ไม่ว่าจะเป็นคิฟาต ซาตียะฮ์ กล่าวคือ คิฟาตที่ไม่สามารถแยกออกจากซาตของพระองค์ได้ เช่น การทรงรู้ (อัลอิลมุ), การทรงเป็น (อัลฮะยาฮ์), พระเนตร(อัลอัยน), พระหัตย์ (อัลยัด), และพระพัทร์ (อัลวัจญ์ฮุ) เป็นต้น หรือคิฟาต ฟือลียะฮ์ กล่าวคือ คิฟาตที่เกี่ยวข้องกับความประสงค์ของอัลลอฮ์ ﷻ เช่น การทรงสร้าง (อัลคอล), การประทานริชกี (อัลริชก), การให้เป็น (อัลอิฮยาฮ์), การให้ตาย (อัลอิมาต), การอิสติวาฮ์ (อัลอิสติวาฮ์), และการเสด็จมา (อัลมะญีฮ์) เป็นต้น ไม่เหมือนกับกลุ่มเคาะลัฟ เช่น ญะฮมียะฮ์และมูตะซิลียะฮ์พวกเขาจะปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมด ส่วนอะซาอิเราะฮ์และมาตุรีตียะฮ์พวกเขาจะยืนหยัดกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ บางประการ เช่น คิฟาต มะอานีย์ทั้งเจ็ด และจะตีความหรือตะวีลกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ บางประการ เช่น อัลอิสติวาฮ์, อัลวัจญ์ฮุ, อัลอัยน, อัลยัดและอัลมะญีฮ์ เป็นต้น

ดังนั้น การศรัทธาตามแนวทางของเคาะลัฟที่กล่าวมาข้างต้นถือว่าการศรัทธาที่บกพร่องและไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับการตักเตือนของอัลลอฮ์ ﷻ ในอายะฮ์ที่ 85 สุเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَن يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنكُمْ إِلَّا

خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ﴾

ความว่า : “พวกเจ้าจะศรัทธาแต่เพียงบางส่วนของคัมภีร์และปฏิเสธอีกบางส่วนกระนั้นหรือ ดังนั้น สิ่งตอบแทนแก่ผู้กระทำเช่นนั้นจากพวกเจ้าจึงมิใช่อะไรอื่นนอกจากความอัปยศอดสูในชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้เท่านั้น และในวันกียามะฮ์พวกเขาถูกนำกลับไปสู่การลงโทษอันฉะริฟยิ่ง”

6. การยึดแนวทางที่ถูกต้องคือ แนวทางของท่านนะบีมุฮัมมัด ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกรับรองโดยพระเจ้า เพราะท่านมิได้พูดและปฏิบัติตามอารมณ์ หากแต่เป็นวะฮีย์หรือการประทานให้ลงมา และให้ถือท่านเป็นแบบอย่างการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ของการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะกีดะฮ์ อีบาดะฮ์ จริยธรรม การปกครอง ครอบครัว การโภชนาการและทุกอย่างของการใช้ชีวิตประจำวันสอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๒๑ สุเราะฮ์อัลอะฮซาบ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَذِكْرٍ ﴾

ความว่า : “โดยแน่นอน ในเราะสุลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวังจะพบอัลลอฮ์และวันปรโลก และรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก”

การยึดมั่นและการปฏิบัติตามแนวทางของท่านนะบีมุฮัมมัดนั้นสอดคล้องกับพระประสงค์และความโปรดปรานของอัลลอฮ์ในทางตรงกันข้ามพระองค์ทรงโกรธกับผู้ฝ่าฝืนและปฏิเสธต่อแนวทางดังกล่าว ดังคำตรัสของอัลลอฮ์อายะฮ์ที่ ๓๑-๓๒ สุเราะฮ์อาละอิมรอน อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ

أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

ความว่า : “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า หากพวกท่านรักอัลลอฮ์ก็จงปฏิบัติตามฉัน อัลลอฮ์ก็จะทรงรักพวกท่านและจะทรงอภัยให้แก่พวกท่านซึ่งโทษทั้งหลายของพวกท่าน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า พวกท่านจงเชื่อฟัง อัลลอฮ์และเราะสุลเถิด แต่ถ้าวางเขาผิดหลังให้แท้จริงอัลลอฮ์นั้นไม่ทรงชอบผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย”

7. การห่างไกลจากสิ่งใ้ประโยชน์เป็นสิ่งจำเป็นต่อมุสลิมทุกคนที่จะต้องปฏิบัติ เพราะอิสลามได้สั่งให้มุสลิมทุกคนยับยั้งสิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่ต้องห้ามตามความสามารถสอดคล้องกับฮะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่กล่าวว่า :

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيَعِزَّهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ))

(أخرجهم مسلم ، 1996 : 49)

ความว่า : “ผู้ใดได้เห็นจากพวกเจ้าซึ่งสิ่งที่ชั่วช้า ก็ให้เขาได้เปลี่ยนแปลงมันด้วยมือของเขา แล้วหากเขาไม่สามารถก็ด้วยลิ้นของเขา แล้วหากเขาไม่สามารถ ก็ด้วยหัวใจของเขา และอันนั้นก็เป็นการศรัทธาที่อ่อนที่สุด”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 49)

ในทางกลับกันการปฏิบัติในสิ่งที่ไร้ประโยชน์โดยเฉพาะสิ่งเกี่ยวกับศาสนาไม่ว่าจะด้วยวาจา การกระทำหรือการเจตนา ล้วนแล้วเป็นสิ่งที่อิสลามไม่สนับสนุนสอดคล้องกับชะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่กล่าวว่า :

((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 2550 و مسلم ، 1996 : 1718)

ความว่า : “ผู้ใดกระทำการใดที่ไม่มีในกิจการ (ศาสนา) ของเรา สิ่งนั้นจะไม่ถูกตอบรับ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 2550 ; Muslim, 1996 : 1718)

การห่างไกลจากสิ่งที่ไร้ประโยชน์สอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮ์อายะฮ์ที่ ๒๘ สุเราะฮ์อัลกะฮฟ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ ﴾

ความว่า : “และเจ้าอย่าเชื่อฟังผู้ที่เราทำให้หัวใจของเขาละเลยจากการรำลึกถึงเราและปฏิบัติตามอารมณ์ต่ำของเขา”

8. การยึดมั่นตามแนวทางที่เที่ยงตรงคือ ตามแนวทางอัลกุรอานและอัลชะดีษ ทั้งนี้เนื่องจากว่าอัลลอฮ์ได้รับรองกับผู้ที่ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่หลงผิดและทุกข์ยากอย่างแน่นอน เช่นเดียวกับท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ย้ำกับผู้ที่ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่มีวันหลังทางเป็นอันขาด ซึ่งสอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮ์อายะฮ์ ที่ ๕๙ สุเราะฮ์อันนิสาอ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴾

ความว่า : “แต่ถ้าพวกเจ้าขัดแย้งกันในสิ่งใด ก็จงนำสิ่งนั้นกลับไปยังอัลลอฮ์ (อัลกุรอาน) และเราะฮ์สูล (อัสสุนนะฮ์) หากพวกเจ้าศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันปรโลก นั้นแหละเป็นสิ่งที่ดียิ่งและเป็นการกลับไปที่สวยงามยิ่ง”

ดังนั้นจำเป็นต่อมุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามบนแนวทางทั้งสองโดยมิละทิ้งหรือปฏิเสธแม้แต่น้อย เพราะมันเป็นแนวทางที่เที่ยงตรงที่จะนำมนุษย์ไปสู่สวนสวรรค์และห่างไกลจากนรก ดังคำตรัสของอัลลอฮ์อายะฮ์ ที่ ๑๕๓ สุเราะฮ์อัลอันอาม อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ

﴿ وَصَّيْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾

ความว่า : “และแท้จริงนี่คือ ทางของข้าอันเที่ยงตรง พวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิด และอย่าปฏิบัติตามหลายๆ ทาง เพราะมันจะทำให้พวกเจ้าแยก

ออกไปจากทางของพระองค์ นั่นแหละที่พระองค์ได้สั่งเสียมันไว้แก่พวกเจ้า
เพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง”

แนวอัลกุรอานและอัลฮะดีษนับเป็นแนวทางของสะลัฟเนื่องจากสะลัฟยึดมั่นใน
อัลกุรอานและอัลฮะดีษทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องอะกีดะฮ์ เป็นที่น่าสังเกตคือ ซัยคฺ ต่วนมีนาลได้
สนับสนุนให้กลับไปยึดมั่นตามแนวสะลัฟ ในขณะที่หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีนมีเนื้อหาตามแนวทาง
เคาะลัฟ จะเห็นได้ว่าต่วนมีนาลเห็นความเที่ยงตรงเรื่องอะกีดะฮ์ตามแนวทางสะลัฟ ประการนี้จะเห็น
ได้จากการปฏิบัติอุละมาฮ์สมัยก่อน เช่น อีมาอะบิ อัลฮะสัน อัลอะฮะรีรีย์, อีมาอะบิ มุฮัมมัด
อัลญุัยนี, อีมาอะฮะเราะมะฆัน, อีมาอะลเฆาะซอลีย์, อีมาอะฮะซเราะสตานีย์ และอีมาอะรรอซีย์
เป็นต้น (al-Mūsiliy, 1990 : 130-147 ; Khālid bin ‘Abd al-Latif, 1995 : 670-692)

ข้อเสนอแนะ

จากการ วิจัย เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล
อัดดีนของซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลฟะฎอนีย์” ครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการ
วิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ด้านดังนี้

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลของการ วิจัยที่ได้มาจากการวิจัยในครั้งนี้ ควรนำไปดำเนินการเพื่อให้เกิด
ประโยชน์ได้ดังนี้

1.1 นำผลการ วิจัยออกเผยแพร่ โดยนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนใน
รายวิชาเตาฮีดหรือหลักศรัทธาในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้นิสิต นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ถึงความ
ถูกต้องของเนื้อหาตามหลักวิชาการ

1.2 นำผลการ วิจัยออกเผยแพร่ โดยนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน
ควบคู่กับหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัดดีน ในสถานศึกษาต่างๆ เช่น ปอเนาะ โรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม มัสยิด และสุเหร่า เพื่อจะได้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนมากขึ้น

1.3 นำผลการ วิจัย ออกเผยแพร่แก่ผู้ที่มีความสนใจทั่วไปเกี่ยวกับเรื่อง
อะกีดะฮ์เพื่อจะได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง

2. การทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลของการ วิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมี เห็นสมควรศึกษาวิจัยในประเด็นหัวข้อ
ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดของต่วนมีนาลในการอธิบายเตาฮีดในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน
ฟิ อิลมฺ อุศูล อัดดีน

2.2 บทบาทของของต่วนมีนาลและหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อูซูล
อัดดีน ต่อการพัฒนาสังคมมุสลิม

2.3 บทบาทของ หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อูซูล อัดดีน ใน การ
เผยแพร่วิชาอะกีดะฮ์

บรรณานุกรม

พริยศ ราฮิมมูลา . ๒๕๔๕ **บทบาทสถาบันอุลาม่าและการศึกษาอิสลามปัตตานีในอดีตตั้งแต่ ค.ศ.
1785-1945** . ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมาคม นักเรียนเก่าอาหรับ . ๑๔๑๙ **พระมหาคัมภีร์ อัล-กุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย**
ชาอูดีอารเบีย : ศูนย์กษัตริย์พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัล-กุรอาน แห่งนครมะดีนะฮ์

‘Abd al-Ghanī bin Muhammad al-Marāqī . 2006 . **Munyat al-Mūsāllī Edisi Jawi** . Pustaka
Amān Peris .

Ahmad Fathy . 2009 . **Ulama Besar Dāri Fatani** . Selangor : University Kebangsaan
Malaysia .

al-Asqalāniy, Ahmad bin ‘Alī. 1380. **Taqrīb al-Tahdhīb** (تقريب التهذيب). Bairūt : Dār
al-Ma‘rifah.

al-Bukhāriy , Muhammad bin Ismā‘īl. 1997. **Ṣaḥīḥ al-Bukhāriy** (صحيح البخاري) . Bairūt :
Dār ‘Ibn Kathīr .

‘Ibn ‘Abī al-Izz, ‘Alī bin ‘Alī bin Muhammad . 1984 . **Sharḥ al-‘Aqīdah al-Tahāwīyah**
(شرح العقيدة الطحاوية). Bairūt : al-Maktab al-Islāmiy.

Khālīd bin ‘Abd al-Latīf. 1995. **Manhaj Ahl al-Sunnah wa al-Jamā‘ah wa Manhaj
al-Ashā‘irah fi Tauhīd Allāh Ta‘ālā**. (منهج أهل السنة والجماعة ومنهج الأشاعرة في
توحيد الله تعالى). al-Madīnah : Maktabat al-GhuRabbā’ al-Athariyyah.

al-Mūsiliy, Khalīl bin ‘Ibrāhīm. 1990. **Shu‘bah al-‘Aqīdah baina ‘Abī al-Hasan al-‘Ash‘ariy
wa al-Muntasibin ilaihi fi al-‘Aqīdih** (شعبة العقيدة بين أبي الحسن الأشعري والمنتسبين
إليه في العقيدة). Bairūt : Dār al-Kitāb al-Ar‘Abīy.

Muslim bin al-Hajjāj .1996. **Ṣaḥīḥ Muslim** (صحيح مسلم). al-Riyād : Dār ‘Ālam al-Kutub.

al-Ṭabariy, Muhammad bin Jarīr. 1997. **Jam‘ al-Bayān fī Ta’wīl al-Qur’ān** (جمع البيان في).
 (تأويل القرآن) Bairūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyah.

al-Tirmidhiy, Muhammad bin Isā. n.d. **al-Jāmi‘ al-Ṣahīh** (الجامع الصحيح). s.l. : Dār al-Fikr.

Ābū al-Qāsim, ‘Ismā‘īl bin Muhammad .1990. **al-Hujjah fī Bayān al-Mahajjah wa Sharh
 ‘Aqīdat Ahl al-Sunnah** (الحجة في بيان المحجة وشرح عقيدة أهل السنة). al-Riyāḍ : Dār
 al-Rāyah.